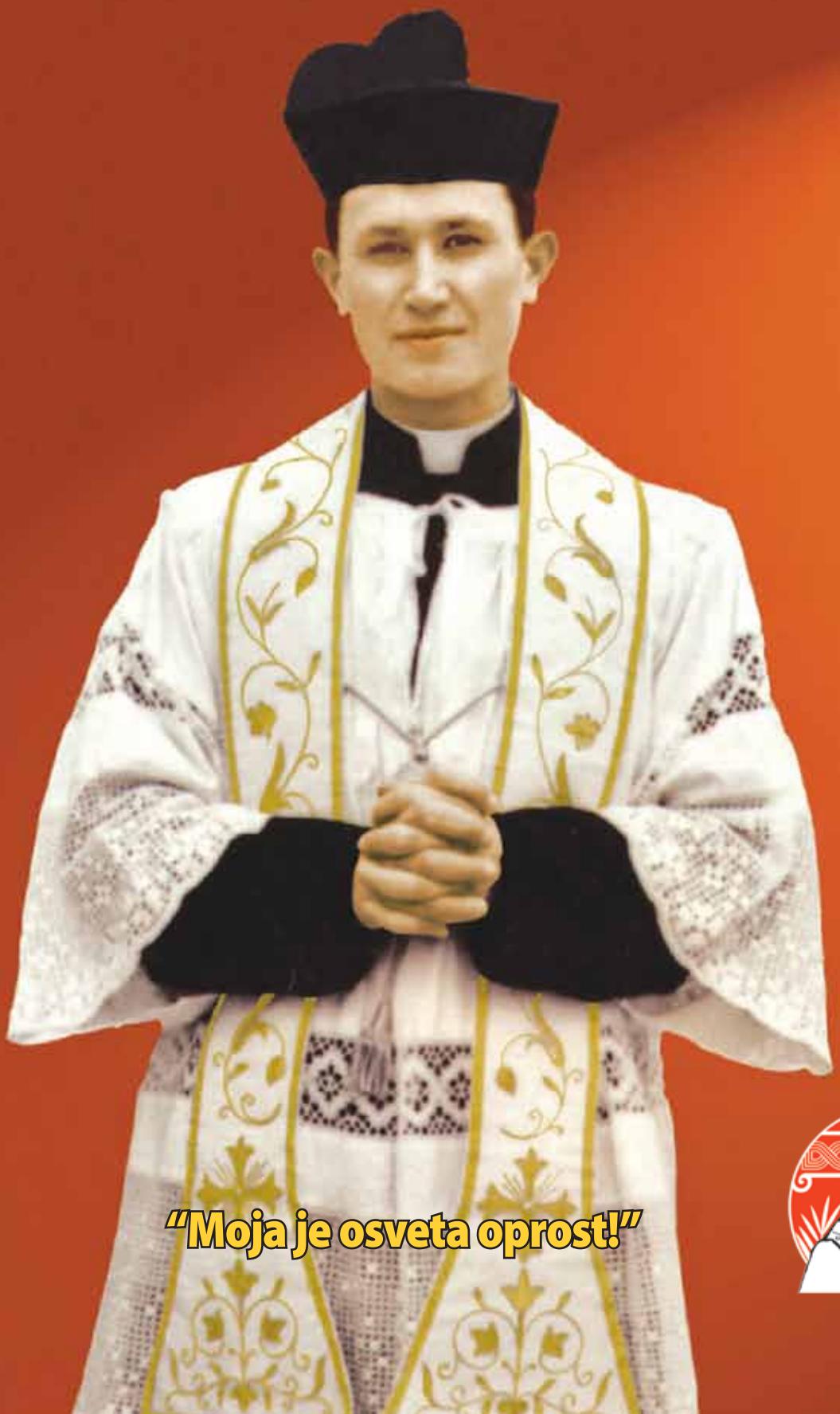

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | 8/355 | GODINA XXXIV | CIJENA 10 KN

KOLOVOZ 2015.

"Moja je osveta oprost!"

Poštovani čitatelji,

nakon blagdana Uznesenja Marijina, koji smo nedavno proslavili, izlazi ovaj ljetni broj Ladonje. I u ovom broju prisjećamo se nekih slavlja povodom najvećeg Marijina blagdana, koji redovno okuplja mnoštvo vjernika, ne samo u njezinim svetištima i katedralama već i u svim našim crkvama. I tom prigodom možemo doživjeti značaj blagdana, koji nam daje nadu i ohrabrenje da i naš život, takav kakav jest, ponekad težak i mukotrpan, ima svoj smisao. Isto tako nosi sa sobom svoju poruku da život prožet vjerom, poput Marije, vodi prema vječnosti, vječnome životu. Mjesec kolovoza posebno je značajan za našu Porečku i Pulsku biskupiju, poglavito zbog spomena mučeničke smrti blaženoga Miroslava Bulešića. Dana 24. kolovoza spominjemo se njegove mučeničke smrti u Lanišću. Svake godine i naša mjesna Crkva na poseban način proživjava taj događaj, i to uvijek s istim ciljem: da to ne bude samo spomen prošlog događaja, već da u njemu vidimo prigodu za ispitivanjem i provjeravanjem svoje spremnosti na svjedočenje vjere da-

nas. Blaženi Miroslav Bulešić uvijek iznova budi našu savjest svojim primjerom jer u njemu prepoznajemo spremnost i odgovornost, kao i hrabrost u življenu vjere, i to u teškim vremenima u kojima je živio. Stoga je korisno da se s njegovim životom i djelovanjem i danas što bolje upoznajemo kako bismo i u ovo vrijeme mogli dostojno i odgovorno živjeti svoju vjeru. Jedino ćemo tako na pravi način odgovoriti na izazove vremena u kojem mi živimo, a to su vjerska indiferentnost, relativizam, površnost i neodgovornost. Tu nam pravi primjer doista mogu biti mladi svećenici Miroslav Bulešić i Francesco Bonifacio, čiji spomendan mučeničke smrti slavimo 11. rujna. Početak mjeseca rujna ujedno označava i početak nove školske i vjeronaučne godine. U ovo važno razdoblje za mnoštvo naše djece i mladih zakoračit ćemo u ime Božje, s puno nade i vjere da će to vrijeme za sve njih biti plodonosno. Nadam se da su toga svjesni i naši roditelji i da će svojoj djeci biti podrška i pomoći u izboru vjeronauka u školi. Danas i to znači svjedočenje vjere jer mi nismo vjernici

samo u svom domu ili crkvi, već svugdje gdje jesmo živimo svoj kršćanski duh.

Također, uza sve obvezе, koje djeca imaju, nastojat ćemo naći vremena i za župnu katehezu u župnoj zajednici. To znači da su i one, župne zajednice, pozvane učiniti sve da i ta kateheza ne bude samo ponavljanje gradiva iz škole, već razvijanje odnosa i suživota sa svim čimbenicima župne zajednice koji će biti na radost i zadovoljstvo svih koji su u to zajedništvo uključeni. Ne bi bilo dobro reći da to nije naša stvar, da je to problem vjeroučitelja ili svećenika, svi smo pozvani dati svoj doprinos da vjeronauk na pravi način doprinese pravom vjerskom životu jedne mlade osobe. Poželimo da svima nova školska i vjeronaučna godina bude uspješna, da profesori, nastavnici i vjeroučitelji uspiju prenijeti ne samo znanje već i vlastito iskustvo vjere na djecu i mlade koji su im povjereni. Sve je to dovoljno velik razlog da s poštovanjem, strpljenjem i ljubavlju svi mi obavljamo svoje službe koje nam je Bog povjerio i neka nas u tom poslanju prati zagovor blaženih svećenika Miroslava Bulešića i Francesca Bonifacia.

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulskog biskupije

Glavni urednik:

Vilim Grbac

Zamjenik glavnog urednika:

Željko Mrak

Uredništvo:

Blaž Bošnjaković, Vilim Grbac,
Ilija Jakovljević, Tomislav Milohanić, Željko
Mrak

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-863,
ladonja@biskupija-porecko-pulsko.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Grafičko oblikovanje i priprema:

David Ivić

Tisk/Nakladnik:

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun:

2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

SWIFT ESBC HR 22

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica:

Blaženi Miroslav Bulešić

Papina poruka zajednici iz Taizea

VATICAN U poruci povodom desete obljetnice smrti i stote obljetnice rođenja brata Rogera, utemeljitelja Zajednice iz Taizea, papa Franjo nazvao ga je neumornim svjedokom evanđelja mira i pomirenja te istaknuo njegovo zauzimanje u promicanju jedinstva kršćana. U pismu bratu Aloisu, prioru ekumenske zajednice, kojim se spominje i 75. obljetnice utemeljenja Zajednice, Papa je posebno istaknuo kako je brat Roger u svojim nastojanjima na kršćanskom jedinstvu otkrivaо blaga različitih kršćanskih tradicija. Ustrajnošću kojom se odlikovao čitavoga svoga dugoga života brat Roger pomogao je u gradnji mostova između još uvijek podijeljenih kršćana, utirući mnogima put pomirenja, istaknuo je Papa. (IKA)

Brendiranje svetih zaštitnika

Kukavičiji sindrom

Sjećam se vremena kad se nije smjelo javno slaviti katoličke blagdane ni "lokalne" svetce i zaštitnike. To ne znači da ih se nije slavilo, ali su ta slavlja, ma koliko da se naroda okupilo, bila uvijek "privatna". Javna su slavlja bila Dan ustanka... borca... mladosti..., Dan antifašizma...žena...rada... Ti su se "dani" i "blagdani" jasno i nedvosmisleno razlikovali. Na jedne se (za strože verzije režima) moralio ići, a na druge se nije smjelo ići. Naravno da su i u jednom i u drugom slučaju postojale "sive" zone. To je vrijeme prošlo, a narod bi slavio... Onda je najbolje prihvatići igru naroda. A narodu se sviđaju svetci. Nikako da im ih izbjegiš iz glave. Ne uspijeva zamjena sa spomenutim revolucionarnim "blagdanima" i "svetcima". Narod ih nikad nije prihvatio ni zadržao. Ne pomažu ni oni iz grčke mitologije – bogovi, polubogovi, mitski junaci, što su nam tijekom osnovno – srednje – akademsko školsku naobrazbu nametani kao najviši kulturni doseg. Ni oni iz domaće povijesti i mitologije: panovi, svarožići, patuljci... Ni ovi najnoviji: Dan zemlje...okoliša...šuma...

Sve to malo zabavi pa se zaboravi. Ali ti katolički svetci! To je neuništivo! Kako se god postaviš, narod nađe načina za proslavu. Stoga su komercijalisti odlučili komercijalizirati svetce i sve što se naziva sveto. Prigrabili su imena svetaca, preuzezli proslavu u svoje ruke. Od dobrih vjernika, koji su se i "u ono vrijeme" angažirali da svećanost bude što ljepša i dostačnija, pokupili su vrijedne informacije. Ovi su, počesto naivno vjerujući da će sad biti prava narodna, pobožna fešta, da čemo

sad "konačno doći na svoje", dali sve bitne informacije, a onda su ih "novi igrači" izbacili iz aktivnog odbora (gnijezdala!) i gurnuli na počasna mjesta (u zapećak!) te gospodaju feštom pravo poganski, pravo nekršćanski... Ako slučajno "fulaju" vrijeme, na župniku je dužnost da mijenja svećarski program inače u isto vrijeme u crkvi odjekuje "Slava Bogu na visini", a vani preko razglasa dreći svom snagom "I tebe sam sit, kafano". A mi bismo župnici (bome i biskupi!) morali biti presretni da nas nisu izostavili sa svojih kićenih, skupih i često neumjesnih plakata na kojima piše da će sveta misa biti tad i tada. Na njima se jasno čita (tko zna čitati slike, fotografije, grafiku!) da su najvažniji pjevač ili band, zatim ćevapčići, ražnjići, fritule, grah, domaće rakije, domaće vino...iće, piće, ples i zabava duboko u noć...do ranih jutarnjih sati...luda i nezaboravna zabava...izbor naj...žene (ili ženskih dijelova tijela), koz...itd. To što to nema baš nikakve veze sa svetcem slavljenikom, sporedna je stvar. To što je on ili ona bio asket (odričao se jela ne radi "linije" nego iz pokore za svoje i svojih bližnjih grijeha, što nije pio, ne samo alkohol nego ni druga ugodna, slatka pića, a i samu vodu koristio je vrlo oskudno, također iz pokore), što je bio celibatarac ili celibatarka ili laik – laikinja na visokoj čudorednoj razini bez namjernih seksualnih aluzija, primisli i atributa, to ovakve organizatore uopće ne zanima. Ni to što svojim raspojasanim, raskalašenim priredbama omalovažavaju, ponižavaju, nagrđuju i vrijedaju svetce i što vrijedaju osjećaje crkvenih ljudi, osvještениh vjernika. Važno je namaknuti novac.

Njihova drskost ide dotele da za župnika(a kad je prilika i biskupa) i ostale crkvene ljudi organiziraju prijam i poseban dio programa pa izgleda da smo mi sa svime što se događa suglasni, da se sve odvija pod našim moralnim pokroviteljstvom. Kako ih nije briga za drugo osim da se zabave, sve, baš sve, ide naprijed. Dapače, na taj način mogu u fešti, bez straha, da su povrijedili svoja uvjerenja, sudjelovati i najskrupuljniji antikatolici i (ne)vjernici drugih vjera.

Nematerijalna baština

Stoga smatram da i mi, Crkva, trebamo zaštititi, brendirati "svoj proizvod" – "nematerijalnu baštinu", proslave svojih svetaca. Ne dopustiti da se svetci koristi u bilo kom dijelu, nazivu i časti, osim u Crkvi i u dogovoru s Crkvom. Ima svećenika koji ne žele ni na koji način sudjelovati ni utjecati na organizaciju takve fešte, pa ni onda kad su organizatori dobranjerni – a to nije dobro. Ako općine i drugi društveni subjekti žele slaviti svetce, to mogu (sam) s nama i u našoj "režiji". Ako hoće "svoja" narodna slavlja, neka ih organiziraju u svojoj domeni i "svom" vremenu. Ako nas pozovu, lako ćemo i mi u tome sudjelovati u mjeri i na način kako ocijenimo da je umjesno. Smatram da bi to bilo pošteno i ispravno provođenje načela "dijeljenja djelovanja Crkve i države", a ne samo kad treba Crkvu ušutkati. Kad bi vjernici imali toliko svijesti da prozrnu sablažnjivu organizaciju pa je i bojkotiraju, davno bi se organizatori fešti okanili neuredne prakse, no naš je narod naučen da mu te stvari rješava samo i jedino Crkva pa zato dižem glas.

Zahvalnost

Djecu se od malih nogu uči kako je jedna od najvažnijih riječi: *Hvala*. I biblijski gledano, *hvala* je jedna od najvažnijih riječi. Brojne su molitve zahvalnice, posebno u Starom zavjetu, koje su Židovi izricali pri hramskim obredima, ali i u privatnom i obiteljskom okružju. *Zahvalujte Gospodinu jer je dobar, jer je vječna ljubav njegova*, reći će Psalm 118. Zahvalnost je stav koji je potrebno odgojiti. Kao što malo dijete uči reći *hvala*, tako i odrastao čovjek cijeli život mora vježbati stav zahvalnosti. Čovjek će biti zahvalan kad uvidi ono dobro i pozitivno u svom životu. Ako sam pesimist i vidim sve samo crno, nemam potrebu ni na čemu zahvaljivati jer mi je od svega muka i najradnije bilo promijenio sve oko sebe. Egoist ili veliki egocentrik misli da na svemu može zahvaliti samo sebi ili da mu cijeli svijet mora biti zahvalan na nečemu. No, svi mi prolazimo kroz različite faze u svom životu, pa i kroz pesimizam i egoizam. Dakle, to su stanja koja se daju nadvladati – razumom, razmišljajući o stvarima i događajima te razlučujući uzroke i posljedice. Kad razmislimo o svom životu, o onom dobrom i pozitivnom što nam se događa, uvidimo što je dobro i neponovljivo u nama, ali i u ljudima oko nas. Pogledajmo stoga što nam dobrog u svakidašnjici, u malim stvarima, čine ljudi. Razlučimo tuđe postupke koji nam pomažu i unaprjeđuju naš život. I već ćemo imati razloga za zahvalnost. Barem nekome, barem za nešto. Kad izričemo

svoju zahvalnost drugoj osobi, svojim riječima priznajemo toj osobi koliko nam je važna i koliko smo na neki način (bili) ovisni o njoj. Lijep odnos koji na kraju okruni riječ zahvalnosti iza sebe ostavlja sladak okus. Tu prije svega mislim na blage, samozatajne ljude koji nas rađaju, odgajaju, spremaju za život dok smo mlađi: to je jedna posebna i neizbrisiva veza. Zato je logično da smo zahvalni svojim roditeljima, onima koji su nas odgojili i sposobili za životnu borbu. Ali ponekad je djelinjstvo puno rana. Što tada, kome tada biti zahvalan i zašto? Ako se čovjek osvrće samo na negativne događaje, teško da će ga prožeti osjećaj zahvalnosti. Ali ako gleda sebe kao vrijednu i neponovljivu osobu, koju je takvom život izgradio, vidjet će da razloga za zahvalnost ima, pa i nakon teških situacija. Naravno da nećemo zahvaljivati onima koji su nam rane nanijeli. Zahvalnost ćemo tada usmjeriti prema Onome koji vodi naš život usprkos pogreškama ljudi koji nas okružuju. To misli Ignacije Loyolski kad kaže: *Bogu treba reći hvala za sve*. Pa i za ono loše što ti se dogodi. Koliko god to zvučalo absurdno, uistinu, i one loše stvari koje nam se događaju, nerijetko kao posljedica nečijeg grijeha, imaju svoje mjesto u Božjem planu za nas. Ponekad nas čine jačima, osjetljivijima za patnju drugih ljudi. Tu se susrećemo s misterijem patnje koja pročišćava. Radi se o uistinu velikoj tajni koja očituje Božju prisutnost, i to tamo gdje nam je najskrivenija. Sjetimo se samo

Isusovih riječi na križu: *Bože moj, zašto si me ostavio?*, koje otkrivaju strahovitu bliskost. Ali, tako je teško Bogu reći *hvala* za sve. No, ako gledamo dublje i šire te stavimo sebe u perspektivu vječnosti i neprolaznih vrijednosti, uviđamo da one male i velike rane koje nosimo nisu ništa, baš ništa u usporedbi s našom dušom koja želi natrag u Božju ruku. Zahvaljivanje je toliko važno da srednjovjekovni mistik Meister Eckhart kaže: *Ako bi tvoja jedina molitva upućena Bogu bila 'hvala', to bi bilo sasvim dovoljno*. Stav zahvalnosti uvodi red u čovjekov život, u sve odnose. Zahvalnost čovjek priznaje da je prepoznao dar, i prihvatio ga. Ali događa se još nešto više: zahvalnošću čovjek otvara vrata još većem darivanju jer zahvaljivati znači – *otvarati*. Zahvalnost je stoga darivanje. Davanje sebe drugima, nesebično otvaranje, počevši od malih riječi do velike žrtve. Darivanje nije nikada *znak zahvalnosti*, darivanje *jest zahvalnost*.

U toj prizmi možemo razumjeti zašto je Kristova žrtva nazvana euharistijom: jer je pokazala Kristovo potpuno pouzdanje u ljubav svog Oca. Riječ *euharistija* na grčkom označava upravo zahvalnost: u njoj je Isusovo savršeno *hvala* Ocu, postalo našim zahvaljivanjem, stoga je *izvor i vrhunac kršćanskog života*. Riječ *hvala* čini život ljepšim, i doslovno je životvorna, riječ *hvala* otvara vrata *životu*.

Čudan moral slovenske politike

Istra, njezin narod, njezina politika, ali i Crkva, itekako su zainteresirane za najnovija događanja oko pitanja gdje i kako će teći linija podjele Piranskog zaljeva između Hrvatske i Slovenije. Za ljude na istarskom poluotoku ne radi se samo o pitanju „dviju liganja“, kako se još davno izjasnio jedan hrvatski političar, a još manje o „bačvi slane vode“, kako smo čuli od jednog slovenskog djelatnika. Tako mogu govoriti samo ljudi koji nemaju veze sa životom ovdašnjih ljudi. Pitanje podjele pitanje je očuvanja životnog prostora za mnoge ljudе, ali i pitanje povijesne pravde.

Slovenska politika i moralnost

Ono što najviše iritira jest činjenica da jedna ozbiljna politika, kakvom se smatra ona slovenska, poseže za nezakonitim i nemoralnim sredstvima kako bi ostvarila svoj cilj. Mi u Hrvatskoj često govorimo o potrebi unošenja više morala i etike u političko djelovanje. To smo govorili i dok Hrvatska još nije bila članica Europske unije. Sada smo suočeni s činjenicom da se politika jedne zemlje, koja je već desetljećima punopravna članice Unije, služi sredstvima koja su duboko antidemokratska jer ne poštuje temeljnu odredbu demokratskog ustroja o neovisnosti i objektivnosti pravnog sustava. Gdje su ti slovenski mediji koji i u ovom slučaju pušu u rog politike? Gdje su njihove civilne udruge, djelatnici u javnom mnijenju, da zbog svega što se dogodilo slovensku politiku nisu pozvali na preispitivanje vlastite etičnosti? Smijemo li, dakle, zaključiti da se na primjeru jedne članice ogleda etičnost politike i prava Europske unije kao cjeline?

Što je ključno pitanje?

Izgleda da je to očigledan zaključak. Jer, niti predstavnici Europske unije niti i jedan relevantan član slovenske politike nisu postavili pitanje etičnosti postupanja slovenskih djelatnika umiješanih u ovaj slučaj. Ponašaju se više-manje kao da se ništa nije dogodilo. Štoviše, gotovo kao da je Hrvatska u neku ruku kriva jer je uspjela razotkriti nemoralno postupanje koje nastoji legalizirati krađu. Ili slovenska politika zaista smatra da je dovoljno što su jedna službenica njihova Ministarstva vanjskih poslova i jedan njihov predstavnik u Arbitražnom sudu dali ostavke? Koga to zanimaju ostavke slovenskih djelatnika? Oni samo snose posljedice vlastitog nepoštenja i nemoralnosti. Ali ključno pitanje nije kako je sve izašlo u javnost, nego kako se politika jedne europske države smije služiti tako perverznim sredstvima. Pitanje je kakvim se to „neovisnim“ sudstvom hvali Europska unija? Da stvar bude tragikomčina, čujemo kako se slovenski političari hvale da je u svemu tome slovenska diplomacija „izvojevala pobjedu!“

Jedinstvo hrvatske politike

Pozitivna stvar u svemu tome dogodila se u Hrvatskoj. Valjda se po prvi put nakon demokratskog obrata hrvatska politika pokazala jedinstvenom. Manje je u ovom trenutku važno je li to netko učinio zbog predizbornih računica ili zbog stvarnog zauzimanja za strateški važno javno dobro Hrvatske. Važnije je pitanje hoće li ovo jedinstvo opstatи na dulje staze, barem što se tiče obrane strateških nacionalnih ciljeva i dobara. Jer, valjda su se sada svi uvjerili u činjenicu da ni u institucijama Europske unije, kako političkim i gospodarskim, tako i onim sudbenim, ne sjede samo dobrana-

merni ljudi kojima je stalo do objektivne istine i pravde. Tim više hrvatska politika mora biti na visokom stupnju opreza kada pregovara s raznoraznim europskim činovnicima. Jer, nedavni slučaj pokazuje da se ovdje ne radi samo o tzv. „gafu“ jedne politike. Radi se o svjesnom pokušaju prijevare. Je li to postalo „legitimno“ sredstvo kako funkcioniraju europske ustanove i europski pravni sustav? Jedno je sigurno: ogromna većina hrvatskog naroda, pa tako i ogromna većina stanovnika Istre, uvijek će podržati jedinstven i odlučan istup hrvatske politike u obrani nacionalnih dobara. A svaka bi ozbiljna politika trebala ovu podršku „pozadine“ visoko cijeniti.

A slovenska Crkva?

Kao Crkva možemo samo očekivati da se o svemu jasno izjasni i slovenska Crkva. Ako ništa drugo, da upozori slovensku politiku kako je nedostojno politike jedne članice Europske unije služiti se takvim nemoralnim sredstvima kakvim se poslužila u pokušaju nametanja Arbitražnom sudu vlastitog rješenja razgraničenja na moru. Ako već svake godine kao Crkva održavamo prijateljske i dobrosusjedske odnose sa slovenskom Crkvom, masovno se susreću slovenski i hrvatski vjernici, svećenici i biskupi, ovakvi susreti ne mogu ostati samo na slatkorječivosti i formalnom prijateljstvu. Svako se istinsko prijateljstvo zasniva na čestitosti i osjećaju pravednosti. A upravo za ove dimenzije politike trebala bi se brinuti Crkva svake pojedine zemlje. Crkva u Hrvatskoj i u Istri neće nikada šutke prihvati nemoralno djelovanje ovdašnje politike. Pogotovo je neće prešutno odobravati. Smijemo li se nadati da će tako biti i u nekim našim susjednim zemljama?

**Sl. Božji p.
Daniel Hekić
- franjevac
iz Sv. Petra
u Šumi**

HODOČAŠĆE SUPETARSKIH OSNOVNOŠKOLACA I NJIHOVIH RODITELJA U MARIJU BISTRICU

Dugog kolovoza u Sv. Petru u Šumi, na dan Gospe od Andjela, imali smo dragog nam gosta iz Saccolonga u Italiji. Došao nam je u jednodnevni posjet pater fra Alberto Boschetto, gvardijan (poglavar) franjevačkog samostana Sacro Cuore u Saccolongu. Zajedno s njim bila su i trojica prijatelja samostana i zajednice u Saccolongu, a koji su bili usko povezani s našim p. Danielom Hekićem. Došao je u rodnu župu svoje pokojne subraće, franjevaca p. Franje Zovića, p. Barnabe Hekića i služe Božjega p. Daniela Hekića. Rekao je kako mu je p. Daniel govorio da je supetarska crkva najljepša na svijetu, u što se i sam sad uvjerio i to potvrdio (uostalom, je li i smio išta drugo reći u Sv. Petru u Šumi pred ljudima na sv. misi u 11 sati?). Na kraju sv. mise obratio se župljanima s nekoliko srdačnih riječi i s nekoliko informacija u svezi s procesom za beatifikaciju sl. Božjega p. Daniela Hekića. U ovih šest godina od smrti p. Daniela (26. 9. 2009. u Saccolongu) prikupljeno je preko dvije stotine svjedočanstava uz herojske kreposti njegova života. Uskoro će njegovo tijelo biti preneseno s lokalnog groblja u samostansku kapelu u Saccolongu. Sjećam se kako je na pogrebu p. Daniela nadbiskup Padove rekao kako Padovani ne mogu biti sveti jer su svetci koje imaju u Padovi stranci: sv. Antun Portugalac, sv. Leopold Mandić Hrvat, a sad i p. Daniel, koji je umro na glasu svetosti, Hrvat iz Istre. Sad je na nama, kaže p. Alberto, da se utječemo p. Danielu da "požuri" Gospodina neka dopusti neko čudo po zagovoru Njegova sluge p. Daniela Hekića.

Dragi župljani, vjernici, Istrani, kako vidimo, Gospodin nam spremu još jedan poklon, našoj lokalnoj Crkvi – Porečkoj i Pulskoj biskupiji, a posebno Sv. Petru u Šumi, uz bl. Miroslava Bulešića imat ćemo, ako Bog da, još jednog blaženika, mučenika iz invalidskih kolica, fra Daniela Hekića, franjevca iz Sv. Petra u Šumi. Molimo da Gospodin proslavi svoga slugu p. Daniela slavom oltara, da bi njegov zagovor i primjer života mogli biti utjeha mnogima koji nose isti ili sličan križ patnje u svom životu. (o. Josip Euzebije Knežević)

Dana 13. lipnja, subotne toplo jutro probudio je supetarske osnovnoškolce koji su radošno sa svojim torbama punim grickalica i sokova dosakutali uz pospane roditelje pred Kalvariju gdje su ih spremno dočekala dva autobusa. Predvođeni župnikom o. Euzebijem Kneževićem i p. Czeslawom Biele-nom krenuli su put Marije Bistrice zahvaliti Majci Božjoj za proteklu vjeronaučnu godinu i sakramente koje su primili prvpričesnici i krizmanici. Putovanje je proteklo veselo, raspjevano, edukativno... izmjenjivala se molitva i pjesma u

dječjem duhu i razigranosti...igralo se i vjeronaučni kviz u kojem su djeca svojim roditeljima pokazala ne baš malo vjero-znanja. Približavajući se Mariji Bistrici, vrijedne učenice viših razreda upoznale su nas u autobusu sa samim svetištem, njegovim nastankom i važnosti za cijeli hrvatski narod. Doista je naš narod duboko prožet marijanskom duhovnošću, a svjedoci su i naši Supetarci koji su odrasli uz lik Gospe Supetarske, Čenstohovske, koja je 1721. godine u božićnoj osmini proplakala krvavim suzama te je već tada i naše malo mjesto postalo hodoča-

sničko. Kao što se djeca jedne majke, iako odrasla i razasuta po svijetu, rado povremeno okupe u roditeljskom domu, upravo smo tako i mi, supetarski osnovnoškolci, vrlo rado otisli u svetište naše nebeske Majke u Mariju Bistrigu susresti i razveseliti našu braću u Kristu. U samoj organizaciji hodočašća obradovala nas je nebeska Majka kad smo u kalendaru uočili da je baš 13. lipnja ove godine i blagdan Prečistog Srca Marijina. Pozvala nas je vjerujemo i potakla svojim majčinskim srcem da joj dođemo, da Boga slavimo i zahvalimo mu za sve milosti koje nam daje. Stigavši oko 10 i 30, uputili smo se odmah u crkvu koja je bila puna hodočasnika spremnih za početak svete mise. Naš župski dječji zbor Marijine zvjezdice, sa svojim su voditeljima Mauricijom Zovićem i Marijom Hekić brzo i spretno zauzeli mjesto pokraj samog oltara i svojim pjevanjem uveličali ovo svečano misno slavlje. Pjesma našeg župnog dječjeg zbora nikada nije samo pjesma...to je molitva....to su otvorena srca, glasovi i duše otvorene Bogu Ocu i Isusu Sinu i Duhu Svetomu. Nekoliko je osoba nakon svete mise kontaktiralo s

voditeljima zbara i upravo posvjedočilo da je pjesma naše djece dotakla njihova srca, a duše uzdigla u molitvu, koja nije samo osjećaj već susret čovjeka i Boga. Susreti su upravo ono što čovjeka hrabri, vodi tijekom života, upotpunjue...čeznemo za susretom gotovo svakodnevno, za susretom s našim voljenima, susretom s prijateljima, susjedima...Susret koji traje zauvijek jest susret čovjeka i Boga.

Majka Božja u tom je smislu prava usmjeriteljica, pomoćnica, učiteljica...i uspjelo je Njezino majčinsko srce taj dan ujediniti naše učenike i njihove roditelje, svećenike i njihove vjernike.

Nakon kratkog odmora nakon svete mise, otisli smo u posjet klauzurnim sestrama karmeličanki koje žive u samostanu pored svetišta Majke Božje Bistrice. Susret je bio srdačan, dubok, zanimljiv i vjerujemo trajan! Sestre su nam, naime, obećale da će moliti za sve nas. Hvala im!

Na grobu blaženog kardinala Alojzija Stepinca

Osunčani zrakama sunca i natopljeni rogom Duha Svetoga kojeg smo primili u

sv. misi, krenuli smo put Zagreba u srce svih hrvatskih crkava i katedrala – u zagrebačku katedralu Uznesenja Marijina. Posjetili smo grob blaženog kardinala Alojzija Stepinca, našeg skorog novog svetca, i pomolili se za našu domovinu. Klečeći pored njegova groba, sjetili smo se i našeg blaženog Miroslava Bulešića i njihove kratke, ali značajne povezanosti. Zahvalili smo Gospodinu što, između ostalih, imamo dva svjetionika vjere koji su iz našeg naroda pronikli, a sada nas zagovaraju pred licem Oca Nebeskog. Umorni, puni dojmova krenuli smo put Istre...i ne... nismo u autobusu drijemali, ni najmanje!! Veselo, razigrano i dinamično, baš kao u svježim jutarnjim satima, iskricali smo se pred našom Kalvarijom u Sv. Petru u Šumi. Ovim putem zahvaljujemo našem župniku, o. Euzebiju Kneževiću, što nam je svojom dobrotom i velikodušnošću svima, gotovo 109-orici hodočasnika osigurao besplatno hodočašće. Neka Gospodin u svima nama dovrši djela svoje ljubavi po zagovoru Srca Marijina te blaženih Alojzija Stepinca i Miroslava Bulešića. (Karmela Lazarić)

PROSLAVA VELIKE GOSPE

"300 godina vjernosti Kristu i Gospi"

Predvodeći kao Papin izaslanik središnje slavlje 300. obljetnice svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske, kardinal Bozanić pozvao je na molitvu za hrvatsko zajedništvo i poručio: "Ako želimo napredak svom narodu i Domovini, potrebna je opća suglasnost oko temeljnih pitanja", te dar života i obitelj istaknuo kao goruća pitanja današnjice.

SINJ U svetištu Gospe Sinjske, na svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo – Velike Gospe, koja se ove godine proslavlja pod geslom “300 godina vjernosti Kristu i Gospi” u ozračju 300. obljetnice slavne pobjede pod Sinjem uz Gospin zagovor, u subotu 15. kolovoza okupilo se oko sto tisuća vjernika iz svih krajeva Hrvatske, Bosne i Hercegovine i šire. Hodočasnici, od kojih su neki pješačili i po nekoliko sati, u Svetište su počeli pristizati u ranim jutarnjim satima pa im je već od 3 sata na raspolaganju za sakrament pomirenja bilo oko 50 svećenika. Slavlje misa počelo je u 4 sata, svakih sat vremena, sve do 9.30 sati kada su zvona i fanfare označili da iz Gospina svetišta kreće svećani ophod – tradicionalna procesija gradskim ulicama sa slikom Čudotvorne Gospe Sinjske. Staru Gospinu sliku, okićenu zlatom, dragim kamenjem te brojnim zavjetnim darovima, nosili su alkarski momci u starim odorama, a u procesiji su sudjelovali i alkari, bogoslovi, redovnice, djevojke u narodnim nošnjama, predstavnici gradskih i županijskih vlasti, hrvat-

ske vojske, MUP-a, braniteljskih udruga, majke, vjeroučitelji, vatrogasci, profesori, glazbenici, djelatnice Caritasa župe Sinj, poduzetnici, medicinsko osoblje, različite crkvene i civilne udruge te puk grada Sinja i cijele Cetinske krajine.

"Danas Sinj postaje glavnim gradom Hrvatske"

Svečanu procesiju i euharistijsko slavlje predvodio je posebni izaslanik pape Franje kardinal Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup, u koncelebraciji sa splitsko-makarskim nadbiskupom Marinom Barišićem, predsjednikom Hrvatske biskupske konferencije zadarskim nadbiskupom Želimirom Puljićem, banjolučkim biskupom Franjom Komaricom, kotorskim biskupom Ilijom Janjićem, križevačkim vladikom Nikolom Kekićem, banjolučkim pomoćnim biskupom Markom Semrenom, provincijalom Provincije Presvetoga Otkupitelja fra Joškom Kodžomanom, čuvarom Sinjskog svetišta fra Petrom Klapežom i cetinskim dekanom don Stipom Ljubasom. Riječi dobrodošlice i zahvale izaslaniku pape Franje kardinalu Bozaniću prije početka misnoga slavlja uputio je nadbiskup Barišić, koji je pozdravio sve sudionike slavlja, među kojima je bila i predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović. Posebno je pozdravio pratitelje Papina izaslanika kardinala Bozanića fra Petra Klapeža i don Stipu Ljubasa. Istaknuo je kako prisutnost kardinala Bozanića u Sinju, kao izaslanika Svetog Oca i kao nadbiskupa zagrebačkog, čini da “danas Sinj postaje glavnim gradom Hrvatske”. Pozvao je generalnog vikara Splitsko-makarske nadbiskupije mons. Miroslava Vidovića da pročita pismo Svetoga

Oca kojim određuje kardinala Bozanića svojim izaslanikom na tom velikom jubileju i kojim čestita vjernicima i puku Cetinske krajine i Crkvi u Hrvata na iznimnom čašćenju Majke Božje. Prenoseći pozdrave pape Franje, kardinal Bozanić istaknuo je kako je danas svima okupljenima u svetištu Gospe Sinjske, Sveti Otac osobito blizak svojom pastirskom ljubavlju i molitvom. “Ovdje u Sinju danas je otvorena riznica neba koja pokazuje snagu pobjede Isusa Krista po vjeri i vjernosti, po poniznosti i daru, po Uznesenju Blažene Djevice Marije. Nije li ovo sinjsko zajedništvo, kao i sva ona mnoštva vjernika diljem Lijepe Naše danas okupljenih oko Marije na nebo uznesene još jedna potvrda da smo željni gledati blago na nebu, da bismo radosno živjeli na zemlji”, kazao je na početku homilije kardinal Bozanić. (...)

Marijanska svetišta jačaju jedinstvo Crkve i naroda

Kardinal je podsjetio na nedavnu prošlost i vrijeme koje nije bilo sklono Crkvi i kada je komunistička vlast još uvjek nastojala pokazati svu odlučnost potiskivanja nacionalne svijesti u hrvatskom narodu i zatiranja Katoličke Crkve. Spomenuo se konkretno vremena od prije pedeset godina, kada se slavila 250. obljetnica čudesne obrane Sinja, i kada se tadašnje slavlje, kojem je predsjedao blagopokojni kardinal Franjo Šeper, premda se zbivalo u za Crkvu nesklonim društvenim okolnostima, pretvorilo u velebno euharistijsko slavlje i najveće poslijeratno okupljanje vjernika u našemu narodu. To je sinjsko slavlje pokazalo da vlast koja se usprotivi narodu i koja želi izbrisati njegovu povijest, kulturu

i vjeru, ne može opstati, poručio je Kardinal. "Zato je lijepo iznova doživjeti da marijanska svetišta i danas jačaju jedinstvo Crkve i naroda. Ovo marijansko svetište povezuje naš jug i sjever, istok i zapad, hrvatske vjernike iz Bosne i Hercegovine, kao i one iz dalekoga svijeta. Zato smo se u raznim kušnjama uvijek vraćali u Marijinu svetištu i dopuštali da nas zahvati Marijin pogled", kazao je Kardinal. Podsjetio je na marijansku snagu hrvatskog naroda koju svjedoči i Domovinski rat. "Danas u Sinjskom svetištu molimo za hrvatsko zajedništvo. Dosta nam je podjela! Ako želimo napredak svom narodu i Domovini, potrebna je opća suglasnost oko temeljnih pitanja. Otvorenost daru života i zaštita obitelji i ljudskoga života u obitelji danas postaju gorućim pitanjima. O tome ovisi budućnost našega naroda. Ideologije koje se zasnivaju samo na ekonomskoj računici vode u vrijednosnu izgubljenost", upozorio je kardinal Bozanić. (...) Na kraju misnog slavlja, na kojem je pjevalo zbor Svetišta pod ravnanjem fra Jure Župića i s. Jelene Mijić, hodočasnicima se obratio provincial Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja fra Joško Kodžoman koji je zahvalio svima koji su sudjelovali u svečanosti. Slavlje je završilo blagoslovom kardinala Bozanića, pjesmom "O Gospe Sinjska" te državnom himnom "Lijepa naša". (IKA/L)

PROSLAVA VELIKE GOSPE U KRINGI

KRINGA Prigodom proslave blagdana i zaštitnice župe Kringa, Velike Gospe, župljani su na mjesnom groblju postavili četiri metra visok kameni križ. Sv. misu predvodio je s mjesnim župnikom vlč. Stipanom Bošnjakom, kancelar Porečke i Puliske biskupije vlč. Sergije Jelenić. Dugogodišnja želja župljana Kringe da se na mjesnom groblju postavi križ ove je godine i ostvarena. Kamen i izradu križa donirao je Kamen d.o.o. iz Pazina na čelu s direktorom Karmelom Krebelom kojemu župljani i ovom prilikom zahvaljuju. (vlč. Stipan Bošnjak)

Blagdan Velike Gospe u župi Kaštel

Na blagdan Velike Gospe svečano je otvorena potpuno obnovljena crkva sv. Mihovila u župi Kaštel. Svečanu su misu služili vlč. Bernard Jurjević, vlč. Mladen Pranjić i vlč. Luka, koji je rodom iz Plovanije, a služuje u Sloveniji. Svečanosti je doprinio i crkveni zbor iz Kaštela, koji vodi Dean Visintin. Inače, crkva u predjelu Vižinade kod Kaštela bila je potpuno zarasla i prilično srušena, pa čak i uništena. Zalaganjem svećenika, župljana i obrtnika s područja župe Kaštel crkva je potpuno uređena i nabavljen je novi kip svetog Mihovila arkandela. Uređeno je parkiralište te okoliš crkve. Uslijedile su zahvale i prigodni darovi don Bernardu za petogodišnji rad u ovoj župi, a zahvale je dobio i kapelan Mladen Pranjić. (V. D. M.)

Uznesenje Blažene Djevice Marije

SVETA MARIJA NA KRASU U čast Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo, svečanu svetu misu u Mariji na Krasu služili su vlč. Bernard Jurjević i vlč. Mladen Pranjić. U vrlo nadahnutoj homiliji vlč. Bernard govorio je o štovanju Majke Božje kao Isusove majke, Majke Crkve i naše nebeske majke... Tijekom svete mise pjevalo je bračni par Terzić iz Rovinja, uz pratnju na gitari, a uključivali su se i brojni vjernici. Prije svete mise održana je procesija s kipom Bogorodice pa su brojni vjernici 30 minuta polako hodali od postaje do postaje po Svetoj Mariji na Krasu, moleći. Nakon svete mise župljani su zahvalili don Bernardu na petogodišnjem uspješnom radu u njihovoј župi te mu uručili i prigodne darove. Prigodno priznanje uručio mu je i gradonačelnik Grada Umaga, a prisustvovala je i donaćelница Floriana Basaneze Radin. Zahvalu uz prigodan dar župljani su uputili i kapelanu vlč. Mladenu Pranjić. (V. D. M.)

Svetkovina Velike Gospe u Poreču

Blagdan Velike Gospe prigoda je da se zapitamo o svome odnosu prema zemaljskim roditeljima, ali i prema Nebeskoj Majci, rekao je biskup Kutleša u prigodnoj homiliji. Pripadamo li onim vjernicima koji se Majci Božjoj obraćaju samo kada zapadnu u velike probleme?

Svetkovina Velike Gospe u porečkoj je prвostolnici proslavljena svećanim koncelebriranim misnim slavlјem koje je predvodio porečki i pulski biskup mons. Dražen Kutleša. Koncelebrirali su katedralni župnik preč. Rikard Lekaj, vikar katedralne župe vlč. Hector Bernardez Germade te drugi svećenici. Osim domaćih župljana i žitelja okolnih župa, misnom slavlju nazочili su i brojni inozemni gosti koji provode svoj odmor u porečkom kraju.

O svetkovini Velike Gospe razmišljamo o jednoj od 4 dogme koje Crkva isповijeda o Blaženoj Djevici Mariji, najmlađoj po proglašenju, ali po vjerovanju Crkve to je jedna od najstarijih vjerskih Istina. U tom duhu promatrajmo lik Blažene Djevice Marije, rekao je Biskup. Mi se danas sjećamo upravo te jedne mlade djevojke koja je živjela posve običnim životom, više nego svih velikih povijesnih ličnosti o kojima čitamo u povijesnim knjigama. No, te povijesne ličnosti, od kojih su neke postavile temelje današnjih država, obično su poznate po velikim gestama koje su nanijele mnogo zla čitavim narodima. S druge strane, imamo jednu djevojku, ženu, majku – Mariju. Svatko od nas kada dolazi svojoj zemaljskoj majci donosi neke posebne osjećaje, posebno osjećaj zahvalnosti za sve što je dala za svoje dijete. No, isto kao što se dogodi da zaboravljamo na svoju zemaljsku majku, tako zaboravljamo svoju Nebesku Majku, kako razočaravamo svoju zemaljsku majku, tako razočaravamo i svoju Nebesku Majku. Zašto se to događa? Reći će neki da je čovjekova sudbina takva da ga uvijek netko razočarava. A temelj razočarenja jest izigravanje nečijeg povjerenja, gubljenje povjerenja u drugu osobu. Kada Bog izabire osobe, On im daje blagoslov ne radi njih samih, nego da izvrše neku misiju. Mariji je rečeno: 'Blagoslovljena si Ti, ali imaj na pameti da će ti mač boli probosti srce', želi reći: 'Ti si odabrana između ljudi, ona koja je najizvrsnija, koja zna slušati, koja je spremna povjeriti svoju sudbinu Bogu.'

Taj blagoslov ne znači život u izobilju, nego da će propatiti mnogo zbog toga svoga blagoslova. Bog i od tebe traži da nešto veliko učiniš za svoju djecu i za druge ljude. Dijete koje dolazi blagoslov je roditeljima, ali ta djeca nerijetko zadaju toliko boli, problema, razočaranja, i mnoge majke ostaju ucviljene i razočarane nakon svega što su dale za svoju djecu. Blagdan Velike Gospe prigoda je da se zapitamo o svome odnosu prema zemaljskim roditeljima, ali i prema Nebeskoj Majci, rekao je biskup Kutleša u prigodnoj homiliji, pripadamo li onim vjernicima koji se Majci Božjoj obraćaju samo kada zapadnu u velike probleme? No, bolje i tada nego nikada.

Marija nas prije poziva na moralnu obnovu

U današnjem evanđelju čuli smo veličanstven himan Magnificat, u kojem Marija veliča Boga za sva velika djela koja je učinio. Iz toga možemo vidjeti i naučiti nekoliko stvari koje bismo trebali primjenjivati i u našem životu. Marija nas prije svega poziva na moralnu obnovu, da odbacimo svoj egoizam. Po tome prvi glavni grijeh jest oholost, toga se grijeha trebamo čuvati, a upravo, kako vidimo, Marija poniznošću pobjeđuje taj grijeh. Mi danas živimo u takvom svijetu gdje se taj grijeh smatra

najvećom vrednotom. U svijetu gdje svatko hvali samo sebe, Marija nam je uzor kako tu svoju oholost pobijediti.

Marija kaže 'silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne', time nam želi reći da smo svi mi, jer smo stvoreni od Boga, jednostavni i jedinstveni i svi jednaki pred Bogom. Potrebno je poštivati brata jer smo svi djeca jednog Boga, i da znamo poštivati drugog ne gledajući koje je vjere, rase, nacije, da poštujemo čovjeka kao Božje i ljudsko biće. Riječima 'gladne napuni dobrima, a bogate otpusti prazne' Blažena Djevica Marija govori nam da treba živjeti sa svješću kako je potrebno razborito staviti mjeru između materijalnog i duhovnog, ne prepustiti se ovisnosti za zgrtanjem materijalnih bogastava. Samo ako se uspostavi taj balans, čovjek može živjeti sretno na ovome svijetu.

Tražimo pomoć naše Nebeske Majke neka nam pomogne da se oslobođimo svih tih napasti i grijeha da možemo što otvorenije doći do onoga trenutka kada i mi budemo uzneseni i kada je budemo gledali licem u lice, zaključio je Biskup. Na kraju je misnoga slavlja župnik domaćin, preč. Lekaj, čestitao Biskupu svetkovinu Uznesenja jer je Uznesenju posvećena stolna crkva diječe te mu poželio obilje Božjeg blagoslova u dalnjem vođenju istarske Crkve. (www.biskupija-porecko-pulska.hr)

Proslava Gospe Snježne

MATERADA Svečanom sve-misom župljani Ma-terade i njihovi gosti obi-lježili su spomendan Gospe Snježne, 5. kolovoza. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je vlč. Rudi Koraca, župnik iz Umaga, a koncelebrirali su: vlč. Marko Trošt, koji je u misiji u Nišu, Marcel Lakošeljac, župnik u miru, đakon Ivan Kisegi iz Novigrada i domaći župnik Mirko Vukšić. U nadahnutoj propovijedi vlč. Koraca govorio je o značaju štovanja Majke Božje koja je Majka Crkve, ali i naša majka.

Svečanosti euharistijskog slavlja doprinio je domaći mješoviti župni zbor, koji su pratili: Dragan Purišić na orguljama i Marko Miroslav na gitari. Nakon misnog slavlja uslijedilo je osvježenje uz piće i kolače vrijed-nih domaćica. (V. D. M.)

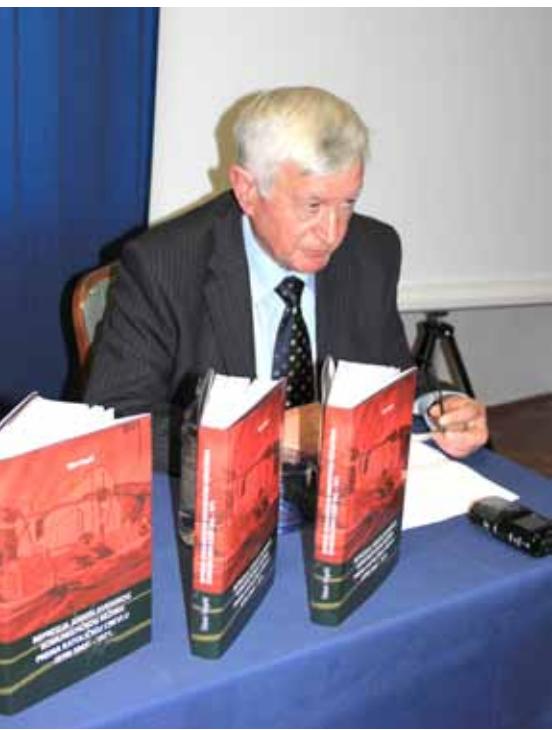

Spomendan Gospe Snježne

ČEPIĆ/ŠTERNA
Svečanim euhari-stijskim slavljem 5. kolovoza proslavljen je spomendan Gospe Snježne. Svečanu misu predvodio je vlč. Mladen Pranjić, kape-lan župa Kaštel, Grožnjan, Momjan, Marija na Krasu, Krasic, Kostanjica i Brdo. Koncelebrirali su: Mladen Juvenal Milohanić, dekan Umaško-oprtaljskog deka-nata i župnik iz Buja, An-tun Tonči Jukopila, župnik iz Opertla, Željko Rajčić, župnik iz Brtonigle i drugi. Svečanosti euharistijskog slavlja doprinio je župni zbor iz Kaštela. Nakon svete mise održana je tradicio-nala procesija s kipom Majke Božje. Uslijedilo je druženje uz domjenak koji su zajed-nički organizirale Općine Opertalj i Grožnjan. (Valerija Dešković Miroslav)

DR. SC. STIPAN TROGRLIĆ

Dr. sc. Stipan Trogrić viši je znanstveni suradnik i voditelj Područnog centra Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Puli. Crkvene strukture u Istri u 19. i 20 stoljeću, Katolička Crkva u Istri u procesu integracije istarskih Hrvata, odnos crkvene i državne vlasti nakon Drugog svjetskog rata, represija komunističkog režima prema Crkvi u Istri 1945. – 1990. područje je znanstvenoga interesa ovoga znanstvenika.

L: 42 znanstvena rada, 5 knjiga, 8 međunarodnih i 18 domaćih znanstvenih skupova zadržavajuće su brojke koje govore same za sebe, a nama je posebna čast što čitateljima Ladonje možemo predstaviti vršnog znanstvenika i jednog od ponajboljih poznavatelja povijesti Katoličke Crkve u Istri, odnosa crkvene i državne vlasti nakon Drugog svjetskog rata i represije komunističkog režima prema Crkvi u Istri u poslijeratnom razdoblju. Otkud interes upravo za to područje?

U svom istraživačkom radu usredotočio sam se na navedeno područje iz jednostavnog razloga što su teme iz crkvene povijesti u vrijeme komunističkog režima bile, najblaže rečeno, ideološki opterećene. Uloga je Katoličke Crkve u hrvatskoj povijesti ili prešućivana ili demonizirana. Godine

1994. izašla je knjiga *Prešućena povijest: Katolička crkva u Hrvatskoj politici 1850. – 1918.*, autora Jure Krište koji je ukazao na prešućivanje i iskrivljavanje prošlosti Katoličke Crkve u hrvatskoj prošlosti u navedenom razdoblju. Pojava je jedne takve knjige u vrijeme komunističkog totalitarizma bila nezamisliva. Te iste godine dolazim u Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Pula, i s obzirom na orientaciju Instituta na istraživanje mnogih, do tada tabuiziranih i ideologiziranih tema, učinilo mi se, kao povjesničaru, zgodnim prihvati se slabo ili pogrešno obrađenog polja uloge Katoličke Crkve u novoj istarskoj povijesti. Ne bih zanemario ni neke „sekundarne“ razloge. Odgojen sam u Katoličkoj Crkvi, doživljavao sam je kao „majku i učiteljicu“, znao sam da je negativna slika Crkve u prošlosti služila potrebama političkog trenutka. Kasniji poticaji sv. Ivana Pavla II. o potrebi čišćenja povjesne memorije i javno priznanje grijeha Crkve u prošlosti za koje je tražio oproštenje, ohrabrivali su me da ne padnem u nerealnu apologetiku Crkve, nego da pokušam, na temelju izvora, svjestan krhkosti svog predznanja, progovoriti o ulozi Crkve u istarskoj stvarnosti 19. i 20. stoljeća. Dakako, daleko sam od pomisli da je to konačna i zaokružena istina. Potrebna su još mnoga istraživanja koja će sigurno produbiti i iznjedriti nove spoznaje.

L: Naslovni ste izvanredni profesor i nositelj kolegija na dodiplomskom i diplomskom studiju Odjela za humanističke znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: Metodika nastave povijesti I i II, Hrvatski i Talijanski katolički pokret u Istri, Katolička Crkva u Istri u procesu integracije istarskih Hrvata 1848. – 1914. Kakvo je zanimanje studenata za navedene izborne kolegije?

Kao vanjski suradnik više sam godina te kolegije predavao na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli. Godine 2010./2011. Ministarstvo znanosti, zbog „mjera štednje“, svelo je vanjsku suradnju na minimum. Tako sam i ja „šaptom“ otisao sa Sveučilišta. Kolegiji Metodike bili su obvezatni pa se za njih ne može mjeriti zainteresiranost studenata. Za izborne je kolegije Hrvatski i Talijanski katolički pokret u Istri i Katolička Crkva u Istri u procesu integracije istarskih Hrvata 1848. – 1914. zanimanje bilo umjereno. Radilo se o malom broju upisanih studenata, do treće i četvrte godine, kada su se slušali ovi kolegiji, „otpao“ je jedan dio, od tog malog broja jedan „prosječan“ dio izabrao je spomenute kolegije.

L: Predajete na sveučilištu koje nosi ime velikana hrvatske Istre, biskupa i preporoditelja. Jesu li studenti svjesni te činjenice i koliko su upoznati s likom i djelom biskupa Jurja Dobrile? Može li se već sada mjeriti učinak ovog najmlađeg hrvatskog sveučilišta na razvoj sredine u kojoj je utemeljeno i razvoj hrvatskoga društva u cijelini?

Ne znam koliko sam kompetentan odgovoriti na ovo Vaše, po sebi, zanimljivo pitanje. Za jedan precizniji odgovor potrebna su određena istraživanja i mјerenja. Ne znam, također, koliko su studenti upoznati s likom i djelom biskupa Dobrile. Iskustvo na ispitim, jer jedno od pitanja bilo je i o Dobrili, pozitivno je. Studenti su dosta dobro odgovarali na pitanja u svezi s Dobrilm. Možda i zato što su znali da je to često pitanje. Inače, vjerujem u pozitivnu ulogu Sveučilišta na razvoj sredine u kojoj djeluje.

L: Za znanstveno-publicistički rad dobili ste nagradu „Ljubica Štefan“ za godinu 2010.?

Nagrade su uvijek poticaj, gode, ali kako dođu, tako i odu, s vremenom čovjek na njih zaboravi. Radi se o nagradi nazvanoj po poznatoj povjesničarki i publicistkinji Ljubici Štefan, osobi zanimljive biografije i bogate bibliografije. Nagrada je utoliko vrjednija što je te 2010. prvi put dodijeljena, i to za trogodišnje razdoblje od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2009. godine. Dodijelili su je Hrvatska kulturna zaklada i tjednik Hrvatsko slovo za knjigu *Odnosi Katoličke crkve u Istri i jugoslavenske državne vlasti 1945. – 1954.*, doradeni doktorat.

L: Bili ste suradnik na projektima „Integracijski procesi između hrvatskog iseljeništva i Republike Hrvatske“ (2002. – 2005.) i „Katolička crkva u susretu s ideologijama i programima“ (2009. – 2012.)?

Rad na projektima uvijek je koliko zahtjevan, toliko i izazovan. Otvara nove spoznaje. S obzirom na moje bavljenje ulogom Crkve, i u prvom sam projektu nastojao iščitati ulogu Katoličke Crkve u očuvanju hrvatskog identiteta u iseljenoj Hrvatskoj i njezin doprinos povezivanju domovinske i iseljene Hrvatske. U drugom projektu, kako sam naslov kaže, pokušao sam odškrinuti vrata za odgovor na pitanje. (Ne)snažanje Katoličke Crkve u Istri u susretu s ideologijama i programima 19. i 20. stoljeća. Napominjem da je voditelj prvog projekta bio prof. dr. Josip Jurčević, a drugog prof. dr. Jure Krišto, što je davalo „težinu“ tim projektima.

L: Iz rodnih Studenaca, franjevačke gimnazije u Sinju, diplome i doktora na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, diplome na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu – Područnom studiju u Rijeci do Istre. Što na to kaže dr. Trogrlić?

Sve su to etape osobne povijesti, svaka je od njih utjecala i utječe na moju formaciju. Koja je bila presudna, teško je reći. Svaka mi je od njih draga. No, kako staram, sve se više vraćam onoj prvoj, studenackoj. U svima njima susretao sam bogoljublje i domoljublje kao vrijednosti od kojih se ne smije odstupiti, ne smije ih se profanizirati, prodati za „pijat leće“. Zahvalan sam svima koji su mi, od roditelja, župnika na Studencima, profesora, duhovnika, isповjednika – frataru u Sinju, profesora na fakultetima, do svećenika, katehista, ljudi dobre volje u istarskoj sredini prenosili i svjedočili te vrijednosti.

L: Porečki i pulski biskup mons. Ivan Milovan (sada biskup u miru) imenovao Vas je godine 2001. peritom u kauzi za beatifikaciju sluge Božjeg Miroslava Bulešića. Za potrebe kauze napisali ste elaborat *Vjerske, društvene, političke i nacionalne prilike u Istri 1945. – 1955. godine*. Veliku završnicu ovog procesa imali smo prilike vidjeti i doživjeti u pulskoj Areni kada je Hrvatska dobila novoga blaženika. Kako ste to osobno doživjeli?

Ne mogu vjerovati da je od tada prošlo 15 godina. Bio sam počašćen da su druga dva perita bili Mile Bogović, sadašnji gospičko-senjski biskup, tada profesor na Teologiji u Rijeci, i blagopokojni preč. Ivan Grah, župnik u Ližnjantu, obojica uvaženi crkveni povjesničari. Kako je u međuvremenu mons. Bogović imenovan biskupom i prešao u Gospić, ostali smo preč. Grah i ja. Jednom mi je prilikom na Velowom Vrhu preč. Grah rekao: „Stipe, daj ti to napravi.“ Rekao sam: „Hoću, ako ćete Vi to pregledati i supotpisati.“ Nakraju je tako bilo. Njegove su primjedbe i ispravci bili dragocjeni. Slavlje u Areni za mene je bio trenutak susreta nebeskog i zemaljskog Jeruzalema, prolazak Božji u lahoru Ilijinu, poljubac mira napačenoj i mučeničkoj Istri. U zraku je lebjdela Blaženikova izreka: Moja je osveta oprost. Nigdje prozivke, traženja krivice, trijumfalizma. U tim trenutcima pipao sam snagu i ljepotu kršćanske istine, svjedočenja za tu istinu. Šteta što to nije imalo širi društveni odjek u smislu jedne katarze, a bila je zgodna prigoda, *kairos*. Neki su, nažalost, i dalje ostali ukopani u svom uvjerenju kako su za sve krivi provokatori iz crkvenih redova, među kojima je bio i bl. Miroslav.

L: Još je jedna ličnost koja je zadužila hrvatski narod u Istri, mons. Božo Milanović. O tome svjedoči i Vaša monografija o mons. Boži Milanoviću, istarskom svećeniku i nepokolebljivom „zastupniku“ svoga naroda u dokazivanju hrvatskog identiteta Istre i njezinom uključivanju u Hrvatsku u vremenu nakon Drugoga svjetskoga rata. Tu progovarate i o crkveno-povijesnoj slici Istre od početka 19. stoljeća do novih političkih i društvenih promjena nakon smrti mons. Bože Milanovića 1980. godine?

Rekao bih da su bl. Bulešić i Milanović dva načina i modela borbe za očuvanje vjerskog i nacionalnog identiteta istarskih Hrvata u vremenu komunističkog jednočlana. Prvi je snažan, mučenički, drugi je tiši, diplomatski. Prvi se prinio kao žrtva, drugi se u dužem razdoblju žrtvovao. Milanović je uvijek ostao dosljedan svom pozivu svećenika i istarskog intelektualca, domoljuba, svjestan da je da su Bog i narod iznad režima. Glasovita je ona njegovaja: *Narodi ostaju, režimi prolaze*. Politikom se bavio da bi stvorio kakav-takav prostor za djelovanje Crkve u Istri u općoj poslijeratnoj pomutnji. Cijenio je to i njegov ordinarij biskup Santin, iako je zastupao nacionalno-politički koncept oprečan Milanovićevu konceptu.

L: Koliko smo danas uopće svjesni baštine biskupa Jurja Dobrile, mons. Bože Milanovića te brojnih hrvatskih istarskih preporoditelja i koliko je ona prisutna u ovoj sredini, u odgojno-obrazovnim ustanovama, u kulturnim događanjima. Što se to danas događa, poglavito u Istri, gdje se vrednote te baštine, hrvatski identitet, obitelj kao temeljna odrednica zdravoga društva, katolička vjera, negiraju, napadaju ili svjesno zaobilaze?

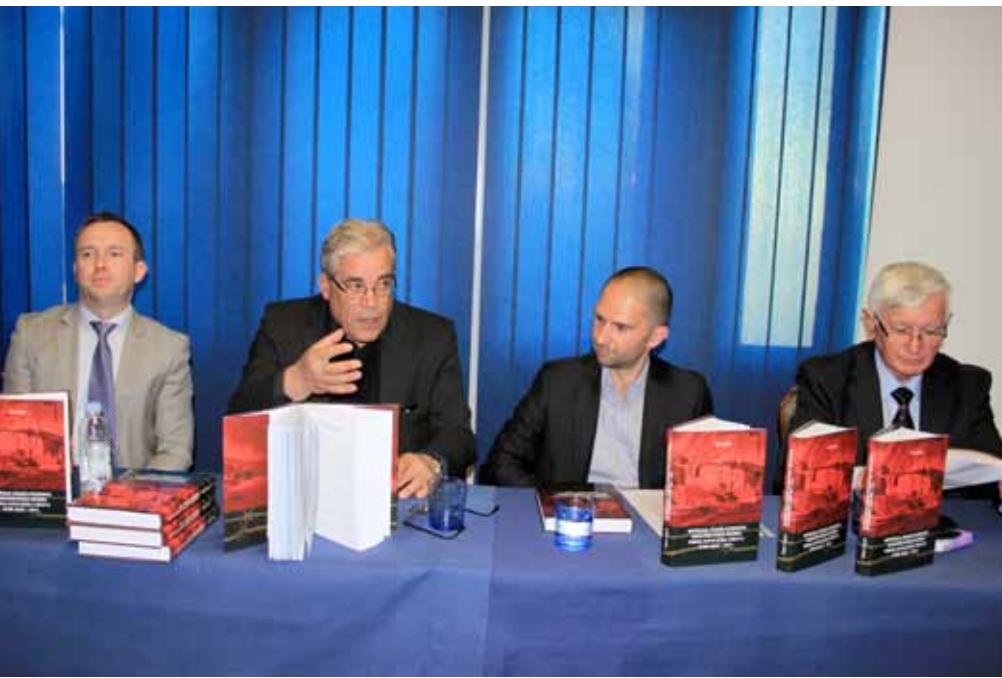
Nisam sklon manihejskom crno-bijelom pogledu na stvarnost. No, da postoji

borba između tradicionalnih kršćanskih vrijednosti i onih neoliberalnih suvremenih, to je više nego jasno. U mjeri u kojoj su ofenzivnije ove potonje, toj će mjeri biti manje mesta za Dobrilu i Milanovića, da ne govorim o Bulešiću, isto tako za istarske narodnjake, istinske antifašiste. Ta radi se o „klerikalcima“, čija je uloga i mogla biti pozitivna u jednom vremenu, ali danas su druga vremena. Istra je kao najzapadniji dio Lijepe Naše u kratkom vremenu proživjela dva totalitarizma, fašizam i komunizam, oba su razarajuće djelovala na katolički i nacionalni identitet istarskih Hrvata. Sad se suočava s neoliberalnim konzumerizmom i relativizmom. U svemu ne treba zanemariti ni „doprinos“ nas kršćana, grijeha i propuste Crkve, i klerika i laika.

L: *Svjedoci smo napada, izravnih i neizravnih, na Domovinski rat i hrvatske branitelje, na temelje na kojima je sazdana neovisna, demokratska i suverena Hrvatska. Kako na to odgovoriti? Kako razvijati ovo, još uvijek, mlado hrvatsko društvo?*

Danas sve više na vidjelo izlazi koliko je bilo onih, unutar Hrvatske, o onima izvana da i ne govorimo, koji se nisu pomirili sa stvaranjem samostalne i nezavisne Hrvatske. Nisu prihvatali ni urušavanje komunističke i jugoslavenske paradigmе na kojoj je počivao njihov svijet povlastica i dobrog života. Vjerovali su da će prije poteći Sava uzvodno, nego Hrvatska postati samostalna. Suočeni da Sava teče kako teče, a da je Hrvatska ipak samostalna, svaki spomen Hrvatske, hrvatskog imena, za njih je kao crveni rubac za biku. Indoktrinacija da je svaka hrvatska država jednako ustaška država, učinila je svoje. Mislim da hrvatsko društvo prolazi kroz tranzicijske porođajne muke i da vrijednosti Domovinskog rata na kojima je stvorena Hrvatska mogu biti

temelj suvremenog hrvatskog društva. To je onaj "treći narativ" na kojem treba i na kojem se jedino može graditi suvremeno hrvatsko društvo. To ne može biti ni "partizanski" ni "ustaški" narativ na koji se pozivaju tzv. ljevičari, odnosno desničari, kako zgodno primjećuje već spominjani Krišto.

L: Možete li usporediti svoj rodni kraj i Istru u kojoj ste desetljećima?

Moj uži zavičaj, Imotska krajina, i Istra imaju mnogo sličnog. Radi se o područjima s granice. Ljudi su i iz jednog i iz drugog kraja odlazili u svijet trbuhom za kruhom. Kad gledam prosječnog Imoćanina i prosječnog Istranina, vidim da su obojica vrijedni, radišni, pošteni, privrženi obitelji. Primjećujem da je sekularizacija u Istri bila razornija, ljudi su se ozbiljnije udaljili od Crkve, negdje je nestalo čak i tradicionalne povezanosti. U rodnom zavičaju, za rijetkih odlazaka, vidim da su ljudi ipak

ostali vezani uz Crkvu. Što se tiče nacionalnog identiteta, Imoćanin to živi dosta emocionalno i ima potrebu snažne vanjske manifestacije. Istranin to živi mirnije, tiše, ali ništa manje snažno i duboko.

L: Slobodno Vam vrijeme, koliko Vam obvezе na Institutu i Sveučilištu dopuštaju, ispunjavaju i unuci?

Narodna mudrost kaže: Čovjek snuje, a Bog određuje. Supruga i ja željeli smo veliku obitelj, brojnu djecu. Bog nam je dao jednog sina. Dali smo mu ime Božidar, jer kad smo pomalo počeli gubiti nadu, Bog nam ga je dao. On i supruga mu Marina u četiri godine braka imaju tri sina. Nije to njihova zasluga, nego malo pouzdanja u Boga. Jer jedno vrijeme bili su oboje bez posla. Kad dolaze u posjet, kažem ženi: „Danas je fešta, dolaze didovi vitezovi.“ Brak, roditeljstvo velik su Božji dar, otajstvo veliko, kaže sveti Pavao. Sile

zla danas napadaju obitelj, posebno ženu, prikazujući plan Božji kao nešto zaostalo i prevladano. A kad gledam kršćanske brakove, kad zagrim unuke, vidim kako je taj plan fantastičan i nijedna ga ljudska mudrost, koliko se god upinjala, ne može nadomjestiti, ali ga može unakaziti jer je čovjek sloboden.

L: Što za Vas i Vašu obitelj znači vjera?

Dar Božji koji je odredio i određuje moj život, unatoč svakidašnjoj napasti idopoklonstva, tj. okretanja prema drugim "orientirima". S poštovanjem se sjećam pokojnih roditelja koji su nama djeci prenijeli vjeru – najveći dar. Crkva je otajstvo Božjeg spasenja. Danas mnogi u Crkvi vide samo grijeh i ljudski element, a zanemaruju da je ona djelo Duha Svetoga, sakrament spasenja. Kaže Isus: "Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah Vas." Zahvalan sam Bogu i za karizmu Neokatolickog puta preko koje me Crkva nosi i hrabri u krizama, poteškoćama, križevima, podiže me kad padnem. Čuo sam da je jedan svetac rekao: "Boљe je ići pravim putem šepajući, nego krivim trčeći." Za mene i moju obitelj vjera je taj put na koji krećemo svaki dan. Na tom putu posrćemo, padamo i dižemo se, svjesni da nas Otac u Crkvi čeka rašireni ruku. Molim Boga da nikad ne napustim Crkvu, da se ne sablaznim nad njezinim slabostima, da se drugi, koji znaju da sam u Crkvi, ne sablazne nad mojim grijesima.

L: Uz zahvalu za ovaj razgovor, što biste za kraj poručili čitateljima Ladonje?

Ne znam što bih poručio, a da se to ne odnosi i na mene. Svi smo pozvani povjerovati ljubavi Božjoj koja se očitovala u Isusu Kristu. I jedino ta ljubav može ozdraviti, i pojedince i društvo.

Uz 70. obljetnicu Prve čitanke za hrvatske osnovne škole u Istri Bože Milanovića

Ove godine obilježene su mnoge obljetnice. Jedna, 70. obljetnica izlaska Milanovićeve „Prve čitanke za hrvatske osnovne škole u Istri“, koliko je autoru ovog teksta poznato, nigdje nije spomenuta. Zato, da se ne zaboravi, a ne bi se smjela zaboraviti, i to iz nekoliko razloga: zbog autora Čitanke, njezina sadržaja i sudbine, evo nekoliko informacija o ovom vrijednom pionirskom djelu.

Na temelju prijave špijunske mreže fašističke organizacije, iz sigurnosnih razloga, zbog "slavenskog i redentističkog rada", Božo Milanović je u travnju 1941. odveden iz Trsta u konfinaciju u Bergamo (nedaleko Milana). Nakon kapitulacije fašističke Italije u rujnu 1943. vlast su u zemlji preuzele njemačke postrojbe. Uz dopuštenje njemačkog zapovjednika u Bergamu, Milanović se 11. studenog 1943. vratio u Trst. Biskup Santin odmah ga je angažirao u

pružanju pomoći većoj skupini interniraca koja se vraćala u Italiju, među kojima je bilo 60 Dalmatinaca i mnogo Slovenaca, političkih zatvorenika. Prava se lavina napada na Milanovića sručila kad je uz dopuštenje njemačkog zapovjednika u Trstu krajem 1943. izdao pučki zidni kalendar za godinu 1944. Traženje dopuštenje za tiskanje kalendara, od tada jedine vlasti u Trstu, bilo je dovoljno „narodnoj vlast“ (Oblasti Narodnooslobodilački odbor – NOO)

da ga optuži za suradnju s Nijemcima jer, smatrali su odbornici, bez te suradnje ne bi dobio dopuštenje za tiskanje kalendara. Osim ove optužbe, Milanovića se teretilo da je inicirao slanje *Memoranduma* Friedrichu Reineru, njemačkom pokrajinskom zapovjedniku u Trstu, u kojem je od njemačke vlasti tražio pravo pouke u školama na hrvatskom jeziku, uporabu hrvatskog jezika u crkvi, mogućnost povratka kućama pripadnika partizanskih jedinica, amnestiju za političke zatvorenike. "Pakirano" mu je i održavanje kontakata s predstavnicima Crvenog križa NDH u Trstu, veze s vatikanskom diplomacijom i s Ivanom Marijom Čokom, ministrom u izbjegličkoj kraljevskoj vladi.

Izdavačka djelatnost 1943. – 1945.

Unatoč optužbama i napadima Oblasni NOO za Istru odlučio je ipak ne prekidati svaku vezu s Milanovićem i grupom prozvanih svećenika u nadi da će ih se nekako privući NOP-u. U Milanovićevu slučaju nije bilo jasno je li mu se na taj način željelo zadržati otvorena vrata za pristup NOP-u ili ga se željelo "namamiti" u Istru i likvidirati. Znajući da su glave letjeli i zbog manjih optužbi od onih izrečenih na njegov račun, umjesto dolaska u Istru, Milanović je na početku 1944. napisao poduze pismo Oblasnom NOO-u u kojem točku po točku (ukupno 9 točaka) odbija sve optužbe na svoj račun. Svoje obraćanje vodstvu Istarskog NOP-a završava često citiranim riječima:

"Sada nakon rada u 25 – godišnjem talijanskom i fašističkom ropstvu, spremam sam sudjelovati s vama u radu za dobro naroda, ako želite, ali uz uvjet da ne gledate na me s nepovjerenjem i da stanete na put klevetama. Ako vam moja suradnja nije poželjna, ja sam pripravan drage volje povući se u posve privatni život i iz zakutka željeti vam uspjeh u radu za sreću našeg naroda u Istri. Ja znam da je doba djelovanja mojega i mojih prijatelja završeno i da se na obzoru pojavit će nova sila. Kao što je do sada bilo naše doba, tako sada nastupa vaše doba. A u vrijeme vašeg rada želim da Bog očuva vas i naš narod od nesreće i teških iskušenja." Na crti otvorenosti i spremnosti na suradnju s novom političkom i društvenom snagom u Istri, Milanović će ustrajati do kraja života. Ne zato što bi naivno vjerovao kako je postojće društveno i državno uređenje najbolje od svih mogućih, nego zato što je kao pragmatičan čovjek, uzdižući narodne potrebe iznad uskih staleških interesa, nastojao "iskoristiti" vlast za dobrobit vlastitog naroda. U tom smislu moguće je shvatiti Milanovićevu kasniju kooperativnost i spremnost na kompromise, što ponekad ostavlja dojam prevelikog sljubljivanja s vlašću. Budući da nije dobio nikakav odgovor na navedeno

pismo, a ne videći ništa lošeg ili protučrnodog u svome radu, naprotiv, Milanović se nakon pisma "oblasnicima" nije povukao u zavjetrinu privatnog života, nego je istim tempom nastavio izdavati hrvatske knjige. Vjeran izdavačkoj tradiciji "Društva sv. Mohora" nastojao je hrvatskom puku dati u ruke knjigu poučnog, kulturno-vjerskog sadržaja. Tako je krajem 1944. izdao hrvatski zidni kalendar za godinu 1945., a tijekom 1945. tiskao je „Prvu čitanke za hrvatske osnovne škole u Istri“ u 23 000 primjeraka, molitvenik "Oče, budi volja tvoja" u 50 000 primjeraka te molitvenik "Oče naš" u 40 000 primjeraka. Jasno, sve je to bio razlog novih prozivki "popa Milanovića" kao predstavnika domaće reakcije koja, po instrukcijama biskupa Santina, surađuje s međunarodnom reakcijom. I površna analiza izgleda i sadržaja spomenutih kalendara jasno pokazuje da se radilo o tipičnim „pučkim“ kalendarama uobičajenim za izdavačku djelatnost "Društva sv. Mohora". Na naslovni onog za „prestupnu godinu 1944.“ nalazi se slika biskupa Dobrile. Svaki od 12 listova formata A3 po dužini, A4 po širini, podijeljen je na dva dijela: u gornjem su dijelu dani i datumi s imenima svetaca koji se slave određenog dana, a u donjem su dijelu neke informacije korisne seljaku, kao izlasci i zalasci Sunca, datumi stočnih sajmova u Istri, vremenska prognoza, gospodarski poslovi. Na svakoj se stranici nalazi poneka ilustracija: slika istarskog grada ili slika svetca, prizor iz seoskog života. Kalendar za 1945. nešto je skromnijeg izgleda, na 6 listova, s obiju je strana jedan mjesec. Razlog je nestaća papira i velika skupoća. Praktičniji je savjeta više nego u kalendaru za 1944., primjerice, od savjeta za kuharice, domaćice majke, preko gospodarskih uputa, prve pomoći u nesreći, do domaće ljekarne i „priljepčivih“ (zaraznih) bolesti.

Prva čitanke za hrvatske osnovne škole u Istri

Oblasni NOO prihvatio je Milanovićev prijedlog da od „Društva sv. Mohora“ otkupi 24 000 primjeraka Prve čitanke uz cijenu od 18 lira za neuvezane i 22 lire za uvezane primjerke. Milanovićeva molba Predsjedništvu Savezne vlade Demokratske Federativne Jugoslavije da se Čitanka koristi kao udžbenik u hrvatskim osnovnim školama u Istri, nije se ostvarila, iako je u molbi navedeno da će se na prvu stranicu dodati slika maršala Tita. Pretpostavljajući da bi odgovor mogao biti negativan, Milanović je tražio je da se Čitanka može slobodno prodavati za privatnu uporabu. Nešto kasnije potpisani sporazum između Milanovića i predsjednika Oblasnog odbora za Istru Josipa Šestana te predsjednika prosvjetnog odsjeka prof. Ivanušića o Prvoj čitanici bio je jasan dokaz da je Oblasni odbor na mig

Savezne vlade prihvatio neke Milanovićeve želje. Troškove oko uveza, otkupa i dostave Čitanke iz Trsta preuzeo je Oblasni NOO u Labinu. Međutim, Milanovićeva molba da se Prva čitanka koristi kao udžbenik u hrvatskim školama bila je, u postojećim povijesnim prilikama, nerealna. Komunistička vlast teško je mogla prihvati da se kao udžbenik koristi knjiga prožeta kršćanskim svjetonazorom. Zato je Oblasni NOO otkupljene primjerke Čitanke prodao tvornici papira kao stari papir samo da ne bi došla, ne samo u škole, nego ni u slobodnu prodaju. Kao što je već napomenuto, izdavač je Čitanke Književno društvo sv. Mohora za Istru. Čitanku je „priredio i upotpunio“ Božo Milanović prema *Prvoj čitanici i Početnici* koju su sastavili Fran Baf, Rudolf Saršoni, Kuel Pirbil. Tiskana je u La Editorale Libreria u Trstu. U ostavštini mons. Antuna Heka u arhivi Istarskog književnog društva Juraj Dobrila u Pazinu sačuvana je fotokopija Milanovićeve Čitanke. Radi se o rijetko sačuvanom primjerku jer, kao što je spomenuto, čitava je naklada prerađena u tvornici papira. Čitanka ima 151 stranicu, na kraju je Kazalo (str. 153 – 155). Prvi dio (str. 5 – 88) sadrži Slova i vježbe u pisanju i čitanju, najprije malih, a potom velikih slova (pisanih i tiskanih). Mala slova započinju slovom *i*, a završavaju slovom *dž*. Uz svako slovo nalazi se slika nekog predmeta ili bića čiji naziv počinje tim slovom. Primjerice, uz *j* naslikano je jaje. Kako se ide naprijed u svladavanju slova, tako se jednostavnim tekstovima ponavljaju i povezuju već naučena slova. Velika slova započinju slovom *V*, a završavaju slovom *Lj*. Drugi dio Čitanke (str. 90 – 151.) čine štiva i pjesme, podijeljene u dvanaest tematskih cjelina: 1. Škola, 2. Obitelj, 3. Čovječe tijelo, 4. Čovječe dobi, 5. Jelo i piće, 6. Odijelo, 7. Domovina i dom, 8. Vrt, 9. Ulica i put, 10. Polje, 11. Vode, 12. Godišnje doba, vrijeme i nebo. Na početku ovog dijela nalazi se *Molitva* sa slikom dječaka koji sklopjenih ruku kleći na krevetu s pogledom prema svetoj slici na zidu, a na kraju su dva stihia hrvatske himne *Lijepa naša domovino*. Kršćanski pristup stvarnosti izražen spominjanjem Boga, svetaca, andela, duše, molitve, grijeha... zacijelo je smetao novim vlastodršcima koji su odlučili stvoriti „vrli novi svijet“ bez Boga. K tome isticanje domoljublja, percipirano i tumačeno kao nacionalizam, bilo je protivno borbi za internacionalizam kao novu vrijednost. Zato nije čudno da Čitanka nije dobila „placet“ za slobodnu prodaju, a kamoli dopuštenje za ulazak u škole kao udžbenik. Vlast je procijenila da ju je bolje iskoristiti za proizvodnju papira nego za obrazovanje mladih temeljeno na kršćanskim vrijednostima, čemu pripada i domoljublje. (Stipan Trogrlić)

Neka događanja i dopune iz Labinštine

Labinština, specifičan krajolik Istre, ipak se vjerski budi te ide naprijed. Pisali smo o tome u prošlim brojevima Ladonje, ali nažalost nenamjerno su se potkrale neke pogreške pa se ispričavamo i donosimo, uz nove natuknice, i potrebne dopune.

Crkvica sv. Flora u Kranjcima, koja je svojevremeno imala sv. misu svake nedjelje jer je bilo više stanovnika, ipak je zadržala prigodno slavlje triput godišnje, zahvaljujući pok. Boži Glavičiću.

On je o toj crkvi vodio posebnu brigu i organizirao misno slavlje i zajedničko druženje: u svibnju – Sv. Florijan, u listopadu – Sv. Flor, i ljetni susret, kada dolaze doma naši iseljenici, najviše iz Amerike, za Sv. Roka. Tako je bilo posebno svećano i ove godine u nedjelju 16. kolovoza kad je tu nastupio naš novi pastoralni suradnik vlč. Jeronim Jokić. Uz svećano misno slavlje i krštenje maloga Dina iz sela Kranjci, trećeg djeteta Valtera i Danijele Glavičić, poticajnim riječima da se vjera živi, bili smo obogaćeni živim pjevanjem sastava „Kerubini“ iz Raše. Produžilo se druženjem uz okrjeplju u jelu i piću te recitacijama i pjesmama *po našu*. Sve je pratilo obiteljsko ozračje i draga sjećanja na nezaboravnoga Božu koji se preselio u Dom Božji prije godinu dana.

Župa sv. Martina župa je koja se uspinje i duhovno i materijalno iako ima sprovođa, ali koji put i iz šire Labinštine, napreduje u ženidbama i krštenjima, a mi potičemo na crkvena vjenčanja jer se ljepota i zadaća braka i obitelji u novome svjetlu i snaži, kad je Krist među supružnicima i s njihovom djecom. Evo i nekih dopuna uz Župu sv. Martina, koju od polovice kolovoza vodi novi pastir, vlč. Jeronim Jokić, uz podršku župnika vlč. M. Korena. Želimo mu dobrodošlicu i snagu Kristova Duha.

Župa sv. Martina ima nekoliko crkava: župna crkva sv. Martina (1907.), crkva Gospe od Zdravlja (1630.) u Sv. Martinu, crkva Navještenja BDM („Marčenica“) iz 1654. u Snašićima, crkva sv. Augustina (1720.) u Barbićima, crkva sv. Bartula (16. st.) u Sv. Bartulu, kapela sv. Katarine na groblju te ostatci crkve sv. Pavla (13./14. st.) u Marićima. Crkva sv. Martina biskupa sagrađena je 1907. godine na mjestu starije, manje crkve, u središtu istoimenog naselja. Uz nju je nekada bilo i groblje, koje je kasnije preseljeno na današnju lokaciju, izvan naselja. Crkva Gospe od Zdravlja starija je i od same župe. Naime, dok je početkom 17. st. Istrom harala kuga, mještani Sv. Martina zavjetovali su se Majci Božjoj da će joj, ukoliko ih oslobodi od kuge, sagraditi crkvu. I doista, bio je to posljednji val kuge na ovom prostoru, a crkva je u čast Majke Božje nazvana „crkva Gospe od Zdravlja“. Crkva je obnovljena 2006. godine zalaganjem pokojnog mons. Vladimira Stanišića. Crkva Navještenja BDM naziva se Morcanica (Marčenica), po svetkovini i sajmu koji se ispred nje održavao 25. ožujka (morca). U posljednjih 25 godina ovdje su službovali vlč. Aleksandar i Dragutin Petrović, vlč. Blaž Bošnjaković te po jednu godinu vlč. Ivica Butković i Andrej Šachović.

Župa sv. Nedelja...

Članovi su *Caritasa Župa sv. Nedelje, Šumbera i sv. Martina*: Rina Basanić, Mirjana Šumberac (zapisničarka), Marija Borčić, Irena Smilović, Đeni Belušić, Leonida Licul, Đani Beučić, Endi Beučić (pridružena članica – povremeno), Dajana Mikuljan (pridružena članica – redovita), Irene Mikuljan (tajnica i voditeljica).

Zauzeti laici u Župi sv. Nedelja: Dajana Mikuljan, Violeta Miletić, Mirjana Šumberac, Irene Mikuljan (vjeroučiteljica).

Crkvu redovito *održavaju, čiste i kite cvijećem*: Dajana Mikuljan (cvijeće), Rosana Bratulić, Irene Mikuljan (cvijeće).

Članovi župnog zbora u Sv. Nedelji: Helga Vrh (voditeljica), Mladen Udovičić (organijaš), Gracijela Kiršić, Marija Baćac, Jadranka Vozila, Ornela Miletić, Rosana Bratulić, Darinka Mrzljak, Đeni Belušić, Irena Smilović, Daniela Načinović Baloban, Violeta Miletić, Mirjana Šumberac, Dajana Mikuljan, Monika Bučić, Matilda Belušić, Ian Mikuljan, Irene Mikuljan (organizatorica svih susreta, nastupa, odlazaka u druge župe, prijevoza, hodočašća, izleta i dr.) (vlč. Milivoj Koren)

Vlč. Jeronim Jokić i vlč. Milivoj Koren

Krštenje malog Dina iz Kranjci

Viktorija Pavletić

Rodena je 14. 1. 1929. u župi Kaldir (selo Lazi) od Karla Beletića i Josipe Melon. Vjenčala se 1954. u Kaldiru s Ivanom Pavletićem. Nakon toga živjeli su Labinu gdje je suprug Ivan radio u rudniku. Tamo im se rodilo troje djece (najmlađa je rođena u Motovunu). Prvorođena kći Mirela u dobi od 6 mjeseci prešla je u nebesku slavu. U Labinu su živjeli do 1963. god. kad su se preselili u Motovun (gdje je pokojni suprug bio poštar do svog umirovljenja). Obitelj Pavletić isticala se u pobožnosti, pravednosti, uslužnosti, razumijevanju, marljivosti, vjerničkoj hrabrosti... Mnogima je poznata njihova gostoljubivost i darežljivost. Tako su se velikodušno (premda nije pripadala njihovu rodu) desetak godina žrtvovali, sve do njezine smrti, i za staricu – udovicu gdju Elizabetu Šterpin, podrijetlom Ruskinju (zvali su je Babuška). Dobro je istaknuti da je obitelj pokojnice tijekom više od 50 godina redovito primala časopis „Glasnik srca Isusova i Marijina“ uz ostale crkvene tiskovine. Život je i naše pokojnice bio označen raznim teškoćama i žrtvama (kao što narod kaže: *svaki oltar ima svoj križ*). Nakon raznih žalosti osobito je kao udovica bila pritisnuta bolešću unuka Luke, kao i uzetošću Ivana nakon prometne nesreće. Svoj je zemaljski hod ovom suznom dolinom pokojnica dovršila smirenou u pulskoj bolnici u 87. god. života okrijepljena svetim sakramenton bolesnih – potpuno predana u volju Božju. Dragu i zaslžnu pokojnicu ispratili su bivši župnici Motovuna: Gracijano Živolić, župnik u Raklju, i Ilija Jakovljević, sada župnik u Fažani. A sućut su izrazili vlc. Marino Mikolić (umirovljeni svećenik – rođak pokojnice) te Josip Zović, župnik iz Ližnjana. Ispraćena je dostoјanstveno – molitvom i pjesmom uz sudjelovanje mnoštva župljana i prijatelja te mnogobrojne rodbine 30. 7. 2015. u Motovunu na gornjem groblju da uz svog pokojnog supruga Ivana njezino tijelo čeka uskrsnuće. Sprovod je vodio Dragutin Petrović, župnik iz Kršana, koji je službovao u Motovunu od 1977. do 1990. On je održao i prigodnu riječ u crkvi MB dei Servi, gdje je u nazočnosti lijesa s pokojnicom

služena sv. misa zadušnica koju je predvodio domaći župnik Izidor Sekicki. Bio je to osobit čin vjere za plemenitu pokojnicu, od koje smo se rastali u kršćanskoj vjeri i nadi. Za pokojnicu je naručeno 98 svetih misa. Nakon ispraćaja, ožalošćena obitelj priredila je u obiteljskoj kući prigodni domjenak, da bi se rodbina i prijatelji sa zahvalnošću sjetili mnogih lijepih trenutaka koje su doživjeli u toj obitelji. Doista smo u toj kući iskusili bezbroj znakova pažnje i ljubavi. Ta je kuća bila uvek otvorena svim dobronamjernim posjetiteljima. Pokojničin suprug Ivan koji ju je pretekao u vječnost još 1994. i cijenjena gđa Viktorija bili su ljudi pobožnosti i vjere, spremni učiniti sve što je bilo u njihovo moći za dobro bilo kojeg namjernika i svećenika. Bili su ljudi istinskog zajedništva i dobrote za čitavu župu. A i župa je njihovoj obitelji bila velika utjeha i snaga. Od Crkve su živjeli i za nju su se zdušno zauzimali. Kad god je nešto trebalo, svi su svećenici rado k njima navratili te našli pomoći i dobar savjet. Tko bi mogao izbrojiti koliko je cvijeća za crkve, na čast Bogu i Majci Božjoj, bilo poneseno iz njihova vrta, koliko se puta oprala crkva i crkveno rublje njihovim marljivim rukama. Koliko je prikolica materijala bilo dovezeno i odvezeno za obnovu župne kuće i crkava, to samo Bog zna. Nije moguće nabrojiti sve što su oni i njihova obitelj značili za ovu župu otkako su doselili u Motovun. Za sve to želimo ovom prigodom izreći jedno VELIKO HVALA!

A i obitelj pokojnice svima kojima su im na bilo koji način iskazali blizinu, izrazili sućut, izrekli molitve i dali svoj obol prigodom ove smrti izražavaju i ovim putem svoju zahvalnost: ožalošćeni sin MARČELO, kćeri ADELINA i MARIZA, nevjesta DORIANA, zetovi BRUNO i ERMANO, unuci PETRA, PAOLA s ALENOM, IVAN, MATIJA, MARKO, ELENA, LUKA i KARLO, prauunci MATIJA i NINA, sestra JOSIPA (Bepina), kunjadi BERNARDA, ANĐELA i NETO, nećaci i nećakinje. (gosp. Drago)

Zlatomisnički jubilej

KRNICI Na svetkovinu Uznesenja Marijina u Krnici u crkvi sv. Roka zajedno sa župljanim, rodbinom i prijateljima zlatnu misu slavio je don Ferruccio Zammataro, svećenik iz firentinske nadbiskupije. Don Ferruccio je rođen u Puli 12. veljače 1937., od oca Marija, doseljenika sa Sicilije, i majke Marije Cukon iz Krnice. Slijedom sudbine brojnih naših ljudi 1947. s roditeljima odlazi u Italiju, u Trento, kasnije u Piemonte. Studij teologije i filozofije završava u Rimu 1965. i iste godine na svetkovinu Sv. Josipa zaručnika biva zaređen za svećenika. Te je godine na Veliku Gospu slavio mladu misu i u Krnici. Od tada održava žive veze s našim krajem i priateljstvo s mjesnim svećenicima, posebno pokojnim Ivanom Krajarom. Don Ferruccio je najveći dio radnoga vijeka bio na službi profesora klasičnih jezika i filozofije na kataličkom sveučilištu u Miljanu. Od 2000. župnik je župe Sesto Fiorentino u predgrađu Firenze. (Graciano Živolić)

Misa za domovinu

Osvrnuvši se na operaciju "Oluja" kardinal Bozanić na misi u Kninu zapitao: Kako je moguće da danas netko optužuje Hrvatsku za protjerivanje, nazvano etničkim čišćenjem, kada su upravo Hrvati i pripadnici nesrpskog stanovništva s tog okupiranog područja bili ujesen 1991. godine protjerani, morali ostaviti svoja ognjišta i sve što su imali, a mnogi su među njima bili i pogubljeni?

KNIN Povodom proslave Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i 20. obljetnice vojno-redarstvene operacije "Oluja" u srijedu 5. kolovoza u crkvi Gospe Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta u Kninu misu za Domovinu predvodio je zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Koncelebrirali su hrvatski nadbiskupi i biskupi na čelu s predsjednikom Hrvatske biskupske konferencije zadarskim nadbiskupom Želimirom Puljićem, biskupi iz BiH: mostarsko-duvanjski Ratko Perić i vojni Tomo Vukšić, predsjednik Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica fra Jure Šarčević, provincial Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja fra Joško Kodžoman i brojni dijecezanski i redovnički svećenici. Riječi dobrodošlice na početku je uputio šibenski biskup Ante Ivas. Iстичуći da je danas Dan domovinske zahvalnosti hrvatskog naroda za dar mira, Biskup je rekao: "Ovo je dan zahvalnosti svim hrvatskim braniteljima, od Udbine i Zrina, od Vukovara do Knina, svim poginulima i živima koji nikad

nisu otimali tuđe, nego krvlju i životom i žrtvom branili svoj komad svete zemlje. Jer zemlja je i mati i dijete koju nam Bog dade da u njoj živimo po njegovim zakonima u slobodi djece Božje, da bude dobro i blagoslovljeno nama i našoj djeci poslije nas, zauvijek."

Životi utkani u neprobojno platno naše slobode

Obraćajući se vjernicima, Kardinal je u homiliji rekao da su s pouzdanjem u Boga došli danas u ovaj grad. "Knin je danas hodočasnički grad, a ova crkva svetište domovinske zahvalnosti. Neprevarljivim očima duše zagledani u svoju povijest, svjesni okolnosti koje su nas dopratile do ove točke, mi se sjećamo, i mi svjedočimo, ovdje, pred Bogom, da su se prvih dana mjeseca kolovoza godine 1995. upravo u Kninu, simbolički otključala vrata kroz koja je hrvatska domovina oslobođena. Hrvatski branitelji i redarstvenici tada su ušli u Knin, noseći u srcima svoje supruge, djecu, očeve i majke, braću i sestre, obitelji, gradove od Vukovara do Dubrovnika, i cijeli narod. Danas smo ponosni došli u Knin sa svima njima povezani u srcu kako bismo, kao Crkva, zahvalili Bogu na daru slobode. Baštinici smo mira. I danas Bogu zahvaljujemo za sve žive koji su nam ga omogućili, a molimo za one koji su živote utkali u neprobojno platno naše slobode", rekao je Kardinal. "Srcem uzdižemo zahvalnu molitvu Bogu za sve poginule i umrle hrvatske branitelje, sinove i kćeri Lijepe Naše, koji su nam mir dali okusiti pod vodstvom prvoga hrvatskoga predsjednika Franje Tuđmana, i u doba dragoga duhovnoga autoriteta hrvatskoga puka, sluge Božjega kardinala Franje Kuharića, a ovdje se s osobitim poštovanjem spomi-

njem i blagopokojnog šibenskog biskupa Srećka Badurine, zauzetog mirovora. Kao vjernici znamo: u životu nema slučajnosti. Ako se hrvatski vjerni puk tijekom Domovinskoga rata predao zagovoru Blažene Djevice Marije, što su na poseban način, s krunicom u ruci, činili hrvatski branitelji, je li bilo moguće da se veličanstvena pobjeda ne izbori i na njezin blagdan? Ona je posredovala Isusovu prvom čudu u Kani Galilejskoj, a znamo da je njezin zagovor, zaštita Gospe Snježne, bio presudan i u čudu hrvatske obrane i oslobođenja", istaknuo je Kardinal.

Oslobađanje Hrvatske bilo je časna misija hrvatskih vojnika

U homiliji je rekao da danas mirno slavimo Dan pobjede i domovinske zahvalnosti te Dan hrvatskih branitelja jer su i visoke međunarodne institucije potvratile da je oslobađanje Hrvatske bilo časna misija hrvatskih vojnika i da je jedini motiv hrvatske države bio uspostava pravednoga mira. "Dovoljno je zaviriti u podatke o onima koji su Hrvatsku branili i oslobođili kako bi se shvatilo da hrvatska sloboda nije plod nacionalne niti vjerske isključivosti. Vojno-redarstvena akcija 'Oluja' označila je završetak rata u Hrvatskoj, omogućila mirnu reintegraciju preostalog okupiranog hrvatskog teritorija i donijela nagovještaj mira za Bosnu i Hercegovinu", rekao je zagrebački nadbiskup.

Stoga je Kardinal zapitao kako je moguće da danas netko optužuje Hrvatsku za protjerivanje, nazvano etničkim čišćenjem, kada su upravo Hrvati i pripadnici nesrpskog stanovništva s tog okupiranog područja bili ujesen 1991. godine protjerani, morali ostaviti svoja ognjišta i sve što su imali, a mnogi su među njima bili i pogu-

bljeni. Opustošeno je na tom području 68 katoličkih župa, a prognano oko 100 000 katoličkih vjernika. "Nakon oslobođenja, u kolovozu 1995. godine, u tim župama naišli smo na pustoš i otkrili porušene i spaljene domove naših vjernika, razorene i obešaćene katoličke crkve, kapele, groblja – pogaženo svjedočanstvo našeg tisućljetnog katoličkog života. Smijemo ovdje ustvrditi da neki koji danas optužuju druge ili su zagovarali postupke takvog čišćenja, ili su i šutjeli kad su mogli i morali govoriti, ili su i sami u njima sudjelovali", primijetio je Kardinal. Podsjetio je da premda su hrvatske vlasti, kad je započela akcija oslobađanja, upućivale srpskom stanovništvu – kojega je prema popisu iz 1991. godine bilo na tom području oko 160 000 – opetovani poziv da ostane mirno u svojim domovima, da im se jamče sva ljudska i građanska prava i da polože oružje, srpsko je stanovništvo ipak bježalo odvozeći svoje stvari.

Spasonosni koridor prema miru

Kardinal Bozanić podsjetio je pritom da je kardinal Franjo Kuharić u jednom izlagaju u listopadu 1995. godine ovako prosudio takvo postupanje srpskog stanovništva: "Smatramo da su tri važna razloga. Prvi je razlog da su toliki bili indoktrinirani idejom Velike Srbije da nisu htjeli nipošto prihvati realnost države Hrvatske da bi u njoj živjeli kao njezini ravnopravni građani. Drugi je razlog da su i njihove vlasti dale zapovijed da odlaze. Pravoslavni episkop Longin, koji je boravio u Kninu, kazao je, nešto više od mjesec dana prije Oluje, da će oni pozvati srpski narod na odlazak iz Hrvatske ako Hrvatska napadne takozvanu Krajinu. Treći je razlog osjećaj krivnje. Mnogi su sudjelovali u pljački, paljenju i rušenju hrvatskih kuća, u rušenju kato-

ličkih crkava i crkvenih objekata. Susjed koji je susjedu zapadio kuću ili mu još nekoga iz obitelji ubio, nije imao hrabrosti dočekati toga susjeda kad se bude vratio iz progonstva." (...) „Devedesetih godina proteklog stoljeća hrvatski je čovjek iskušio svu milinu zajedništva, solidarnosti, mudrosti, znanja, požrtvovnosti i posebno žive vjere, što se pretvorilo u spasonosni koridor prema miru. Upravo te vrednote treba izučavati, na njih podsjećati i njih mudro ugrađivati u školske i akademske sustave, u gospodarske strategije, u dugočrno razvojne planove, u pronatalitetne politike“, poručio je Kardinal.

Hrvatska čezne za unutarnjim prijateljem!

"Mi, građani Hrvatske, možemo se nositi sa svim problemima, i onim najvećim, budu li zaživjele vrednote mira i zajedništva za koje smo se izborili. Hrvatska čezne za unutarnjim prijateljem! Zato kao zagrebački nadbiskup, molim tebe, hrvatski politički dužnosniče, da budeš prijatelj hrvatskomu narodu; molim tebe, koji radiš u sudstvu, tebe u kulturi, tebe u znanosti, tebe u sporту, tebe u medijima, tebe u gospodarstvu da budeš prijatelj hrvatskomu narodu; pozivam tebe, brate i sestru u vjeri, gdje god bili, da budete prijatelji narodu svomu! Ovdje u Kninu obraćam se i vama, poštovani sugrađani srpske nacionalnosti: budite prijatelji zajedničke nam domovine Hrvatske. Ovdje su naši korijeni, ovdje nam je zajednička sadašnjost i budućnost. Bog nam daruje mogućnost življenja u zemlji koju nam je on povjerio i za koju ne samo mi, nego mnogi koji je upoznaju kažu da je lijepa. Zemlja je to u kojoj možemo zahvalno živjeti čuvajući vrijednosti života i obitelji; zemlja u kojoj treba naći dovoljno posla

za sve; zemlja koja može razveseliti srce i čovjeka učiniti čovječnjim", poručio je kardinal Bozanić. Na kraju mise riječi zahvale uime Franjevačke provincije Presvetog Ot-kupitelja izrekao je provincial Kodžoman. Svim hrvatskim braniteljima, građanima, građankama i domoljubima čestitao je Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja. "Naše vrijednosti, obitelj, domovina, vjera žive od sjećanja i zahvalnosti. Stoga budimo zahvalni i sjećamo se onih koji su nas zadužili, koji su dali svoje živote i dijelove svoga tijela. Molimo neprestano za njih, kao i za naše nestale, njihove obitelji, molimo za sve ljude koji su nevini patili. Neka nam živi vječna i jedina domovina Hrvatska, neka je čuva i štiti moćni zagovor naše Gospe Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta. Neka nam je svima sretno u novom desetljeću slavljenja najvećih svetinja naše vjere i nacije", poručio je provincial Kodžoman. Zahvalio je svim dosadašnjim dobročiniteljima koji su pomogli gradnju crkve Gospe Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta te se preporučio za nove donacije kako bi bila dovršena izgradnja toga memorijalnog centra. Za vrijeme liturgijskog slavlja pjevalo je zbor Gospe od Zdravlja iz Splita pod vodstvom fra Stipice Grgata.

Na misi su bili predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović, predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko, predsjedatelj Predsjedništva BiH dr. Dragan Čović, general Ante Gotovina, gradonačelnica Knina Josipa Rimac, predstavnici državne, županijskih i lokalnih vlasti, predstavnici hrvatske vojske i policije, branitelji i članovi njihovih obitelji, predstavnici političkoga, gospodarskog i kulturnog života. (IKA/L)

Petar iz Australije s obitelji

Tijekom ljetnih mjeseci u Hrvatsku maticu iseljenika – Pula prijavi se velik broj umjetnika i raznih stručnjaka koji žele nastupiti i predstaviti se u Istri. Brojni su koji zaslužuju da ih se spomene, ali ovdje predstavljamo samo neke od njih.

Gina Sinozich – slikarica iz Australije

Gina Sinozich australiska je slikarica hrvatskog podrijetla (rođena je u Istri 1930.), a 1957. godine napustila je Istru kao izbjeglica i odselila u Australiju. Puno kasnije, kad je već Australija postala njezina druga domovina, Nacionalni pomorski muzej u Sydneyju naručio je seriju od 14 slika o njezinu dolasku iz Hrvatske u Australiju. Gina je tragičnu prošlost svoje izbjegličke obitelji pretočila, slikajući u naivnom i razigranom stilu, u poruku praštanja i nade, snage i hrabrosti.

Gina Sinozich jedinstvena je pojava na australskoj umjetničkoj sceni. Slikarstvom se počela baviti u dobi od sedamdeset godina te odmah privukla pozornost struke. Njezine su slike u stalnom postavu Nacionalne galerije u Canberri, Liverpool muzeju u Sydneyju, Casula Powerhouse muzeju u Sydneyju, Nacionalnom pomorskom muzeju u Sydneyju te u brojnim privatnim kolekcijama u Australiji, Novom Zelandu, USA i Europi. Ciklus Wanjina Watchers – Nebeski čuvari, izložba je koja je ovih ljetnih mjeseci predstavljena u Rijeci i nakon toga u Puli u Hrvatskoj matici iseljenika Carrarina 7 do 6. kolovoza. Izložba je inspirirana aboridžinskom australskom umjetnošću te oduševljava svojim toplim koloritom i egzotičnom tematikom. Osamdesetpetogodišnjoj slikarici Gini želimo ugodan boravak u svojoj domovini Hrvatskoj.

Susret s našim iseljenicima u Istri

Rosy Kunkić, modna stilistica i humanitarka iz Italije

Ružicu Rosy Kunkić upoznala sam ove godine u Padovi na Devetim susretima Hrvata u Italiji. Živi već 26 godina na relaciji Milano – Padova – Vicenza, vezana uz te gradove iz profesionalnih razloga kao modna stilistica za svjetski poznate modne kuće Dolce &Gabbana, Group PRADA, Marzotto i dr. Iako se profesionalno smatra Talijankom jer je ovdje stekla obrazovanje visoke talijanske mode, dušom i srcem povezana je sa svakim kutkom naše zemlje i uključuje se u brojne humanitarne projekte za potrebe u Hrvatskoj. Višegodišnja je suradnica p. Marku Glogoviću u Centru za nerodenž život. Dok je ovih dana bila na odmoru u Puli, posjetila je i pulsku podružnicu ovog Centra i voditeljici Andelini Greblo uručila prikladnu donaciju za djecu, a s još jednom skupinom iseljenika nazočila je humanitarnom koncertu u Areni za potrebe obrazovanja mladih u našoj biskupiji.

U Puli otvorena izložba Alanne Marohnic iz Kanade „A NA NEBU MILIJUN ZVIJEZDA“

„Gde Alannin um, duh, ruka i kist dotaknu papir, rezultat je duhovni: neopisiva ljepota, zahvalni smo i nekako rasterećeni s realno kreiranom apstrakcijom i opipljivom duhovnošću. Alanninom sugestijom naša percepcija se transformira od magičnog realizma u mistični realizam.“ **Terrible Beauty – Scot Kyle**

U pulskoj podružnici Hrvatske matice iseljenika 1. srpnja svećano, uz brojne iseljenike s raznih strana, otvorena je izložba likovnih djela Alanne Marohnic iz Kanade, po ocu podrijetlom iz okolice Rijeke pa je obitelj često boravila u Hrvatskoj. O njezinu zanimljivom životnom putu i početcima ulaska u svijet likovne umjetnosti govorila je Ana Bedrina dok je njezina slikarska djela i način likovnog izražavanja predstavio hrvatsko-talijanski

Angeluna Greblo i Rosy Kunkić

akademski slikar Igor Gustini. „Njezino je područje ilustracija sa snažnom nadrealističnom komponentom. Alanna Marohnic vrlo je posebna autorica koja je dosljedna i prepoznatljiva u svome radu te u svakoj slici otkrivamo pomalo djelić i svog tajnovitog svijeta“, rekao je Igor Gustini na predstavljanju. Izložba je uz užitak razgledavanja vrlo atraktivnih i živopisnih djela omogućila i lijepo i ugodno druženje svih pristiglih iseljenika u Pulu i Istru.

NENAD BACH, RIJEČANIN U NEW YORKU, GLAZBENIK, PROMOTOR I HUMANITARAC ZA HRVATSKU

Nenad Bach već 30 godina živi i radi u New Yorku gdje je osnivač CROWN-a (Croatian World Network), jednog od prvih i najutjecajnijih hrvatskih portalova u svijetu koji se bavi najboljima od nas i sustavno promiče već preko 15 godina hrvatsku prisutnost u svijetu. Kao glazbenik dijelio je pozornicu s najvećim svjetskim imenima: Bono Vox (U2), Luciano Pavarotti, Bruce Springsteen, Leonard Cohen i dr. Početkom 1990-ih aktivan je u prikupljanju humanitarne pomoći za Hrvatsku te spletom okolnosti postaje neslužbeni ‘glasnogovornik’ i lobist Republike Hrvatske u SAD-u. U Bijeloj ga kući prima američki predsjednik Bill Clinton (sudjeluje i na inauguraciji Baracka Obame), druži se s britanskom princezom Lady Dianom, Paulom McCartneyem, Rodom Stewartom, Tonyjem Bennettom, Johnom Malkovichem, Martinom Sheenom, Larryjem Kingom te ostalim poznatim osobama iz kraljevskih i estradnih obitelji.

NENAD BACH i udruga Slavni u Istri s predsjednikom Petrom Čurićem pozivaju na jednodnevni stručni seminar „BRANDING HRVATSKE U SVIJETU“. (www.facebook.com/Branding.Hrvatske)

“Branding YOU!” – jedan dan u Istri koji će promijeniti sve! Seminar će se održati u prostoru Matice hrvatske – Pula, na adresi Bartolomeova 8, Pula. Više informacija na e-mail: slavniuistri@gmail.com (Ana Bedrina)

Dijamantni Kata i Marko Puljić!

Svetom misom zahvalnicom proslavili smo 60 godina braka (dijamantni pir) naših roditelja Kate i Marka Puljića u rodnoj nam župi Rotimlja, Općina Stolac, na blagdan sv. Dominika 8. 8. 2015. Njihova obljetnica bijaše glavni razlog našeg okupljanja i slavlja. Istom prigodom obilježimo i još neke obljetnice, najuže povezane s našim roditeljima. Njihova kći (naša sestra) Staza, sa svojim mužem Mirkom proslavi 40-godišnjicu braka. Druga kći, sestra Janja, sa svojim mužem Matom proslavi 35-godišnjicu braka. Sin Pavo, naš brat, sa suprugom Vidom proslavi 30-godišnjicu. A unuka Ivanka (Stazina kći) s mužem Mladenom proslavi 20-godišnjicu braka. Spomenuli smo se i 25. obljetnice svećeništva koju je prošle godine obilježio njihov sin, brat nam don Vinko, uz prigodnu duhovnu obnovu u HKM Siegen koju su predvodili vlč. Zlatko Sudac i brat Ivan. Svi smo bili oko naših roditelja sa svim ovim obilježjima. Sve ovo stavismo na Oltar Gospodnji na sv. misi. U prepunoj crkvi sv. Petra i Pavla na Rotimlji na oltaru bijaše još dvanaest svećenika.

Sve nazočne, posebno slavljenike, pozdravio je župnik don Damjan Raguž. Uvodni govor kojim je uime obitelji pozdravio sve nazočne te pojasnio sve ove činjenice zbog kojih se okupisemo održao je predvoditelj misnog slavlja, njihov sin, naš brat don Vinko. Propovijedao je naš rođak don Krešimir Puljić, nadahnuto jasno i duboko. Riječi pozdrava slavljenicima i zahvale Bogu uputio je i vlč. Zlatko Sudac. Misno pjevanje predvodili su župni zbor “Paulus” te Maja Blagdan i treći sin dijamantnih slavljenika, naš brat Ivan Puljić. Na kraju mise uručeni su posebni darovi svim slavljenicima: prigodno uokvirene riječi blagoslova, molitve i zahvale Bogu, upućene i potpisane od pape Franje i kardinala Vinka Puljića, te križevi, Biblije i krunice kao neprolazne vrijednosti na kojima sve počiva. Nakon svega ovoga preselili smo se u šator susreta i slavlja pored Crkve, na zajedničku večeru. I ovdje je sadržaj i program bio vrlo bogat. Uz umjesno vođenje programa od strane sina don Vinka, pjevanje su predvodili Maja Blagdan i sin Ivan, uz sudjelovanje svih naših Puljića, ostalih rođaka i svih nazočnih. Kata i Ljuban Pavlović pobrinuli su se da ničega ne nedostaje, “ni iča ni pića”. Naš župnik don Damjan Raguž otvorenim je srcem svemu pristupio i dao na raspolaganje sve župne prostore. Ostadosmo do kasnih noćnih sati, zahvalani, radosni i raspjevani!

U maloj sam opasnosti, kaže sin, naš brat Ivan, da budem subjektivan, ali ću ipak završiti jednom svojom mišlju:

Kao što se kroz život naših roditelja, trajno provlačila jedna “nit Božjeg blagoslova”, ovome svijetu tako često sakrivena, tako je bilo i na ovaj slavljenički dan. Otvorena ljudska srca, molitva i pjesma svih nazočnih i jedna “Nevidljiva Božja Ruka”, koja naše roditelje prati cijeli život, bijaše nad čitavim događajem. (I. P.)

Razvedeni zaslužuju ljubav župne zajednice

Crkva nas uči da su bitna svojstva ženidbe jednost (unitas) i nerazrješivost (indisolubilitas). Moramo znati da je zapreka ženidbene veze božanskog naravnog i pozitivnog prava. Svatko tko je vezan zaprekom ženidbene veze, ne može sklopiti novu ženidbu, bez obzira što on mislio o toj ženidbi. Zapreka postoji dok traje ženidbena veza. Zapreka prestaje postojati kad prestane i ženidbene veza. Jedan od načina prestanka ženidbene veze jest smrt jednoga od bračnih drugova. Drugi je oblik sudbenog proglašenja ženidbe ništavnom ili oprost Rimskog Prvosvećenika za slučajeve koji su mu pridržani. Oprost Rimskog Prvosvećenika ne znači oprost od zapreke, nego razrješenje ženidbe kojim prestaje postojati sama ženidbena veza.

Koliko je zakazao pastoral braka i obitelji?

Zadnjih nekoliko mjeseci Izvanredna biskupska sinoda u Rimu, pa sad Redovito sinoda u Rimu, raspravljujući o tematici obitelji, dotiče se pitanja razvedenih i ponovno oženjenih. Problem razvedenih i ponovno oženjenih jedan je od najdelikatnijih pastoralnih izazova u Crkvi. Upravo ove dvije sinode o tome raspravljaju, iako je papa Ivan Pavao II. u svojoj Apostolskoj pobudnici *Familiaris consortio* dosta otvo-

reno progovorio o ovoj problematici. Posebno se postavlja pitanje kako pomoći supružnicima koji u svojoj savjeti smatraju, uvjereni su, da je njihov brak ništavan, ali to ne mogu dokazati na izvanjskom području (na crkvenom судu). Sud savjeti, osobito ako je savjest ispravno formirana, ima svoju snagu i ne treba je samo gledati kao nešto što se odnosi na unutarnje područje. U određenim bi slučajevima trebalo uvažiti više mišljenje bračnih supružnika, posebno tamo gdje je brak doživio svoj krah nakon nekoliko mjeseci. Ne kažem da je svaki taj brak ništavan, ali dana privola kod sklapanja braka treba biti ostvarena u braku. Privola nije samo trenutak (čin) u ženidbi, ona se živi ili ne živi u braku. Teško će i sadašnja sinoda moći učiniti snažniji „iskorak“ o prepuštanju sakramentima razvedenih i ponovno oženjenih. Najveći će se uspjeh postići na skraćenju sudskog postupka, ali ne vjerujem da će se išta značajnije mijenjati po pitanju same biti ništavnosti ženidbe. Imam osjećaj da se u našoj javnosti, pa čak i onoj crkvenoj, prevelik naglasak stavlja na „neregularne“ brakove, a malo se govori kako one „regularne“ brakove sačuvati i pomoći im u poteškoćama. „Regularni“ brakovi prolaze kroz veće poteškoće i njima je potrebno posvetiti pažnju Crkve. Naglasak treba staviti na sakralni život

„regularnih“ brakova, a svakako da ove druge ne smijemo pastoralno zapostaviti. Svi si moramo postaviti pitanje gdje su nam mlade obitelji. Mnoge od njih ne vidimo od vjenčanja do krštenja djece. Sakramentalni i pastoralni život zakazao je kad je u pitanju područje zaručništva i braka. Danas je velika uloga i odgovornost na biskupijskim uredima, vijećima za brak i obitelj. Brak i obitelj neće u konačnici spasiti to hoće li se nekoga prepustiti sakramentima i dopustiti mu da kumuje, već to hoće li brak i obitelj postati središte našeg pastoralnog djelovanja. Potrebno je da pastoralno djelovanje prethodi sakramentalizaciji, ali još više da se nastavi poslije.

Razvedeni zaslužuju pažnju župne zajednice

Razvedeni i ponovno oženjeni nisu izopćeni iz Crkve, dapače, unatoč određenim poteškoćama daju snažan impuls životu Crkve. Unatoč tome što ne mogu pristupiti sakramentima (ispovijedi i pričesti u redovitim prilikama), mogu dati nemjerljiv doprinos u životu župne zajednice, kao: čitači, pjevači, članovi župnog ili ekonomskog vijeća, djelatnici Caritasa. ... Oni nisu izopćeni iz župe, već zaslužuju još veću pažnju i ljubav župne zajednice.

Marija Banko (1935. – 2015.)

Dođi na kafe u Jakovice. Tote se još vajk kuha dobar kafe“ – zvala me Marija na kavu nedugo prije odlaska u vječnost. Znao sam da me tamo zasigurno čeka, ne samo dobra kava nego veliko i dobro Marijino srce. Nije bilo do kave, nego do susreta, do zajedništva i prijateljstva. S Marijom je razgovor bio uvijek lagan, protičan, zanimljiv; puna bogatog životnog iskustva, svaku muku, i brigu i bol, i razočaranje znala je ublažiti uvijek spremnim osmijehom na licu i mudrom dosjetkom. Nad svime i za svakoga lebdio je s njena lica osmijeh, kao da sve hoće oplemeniti i blagosloviti radošću koja dolazi iz dubine duše. Mariju su resili

profijnen humor, nepotrošiv optimizam koji je svoj duboki izvor imao u vjeri i Stvoritelju, suptilna duhovitost i vedra duhovnost u stalnom preplitanju, uvijek u dobrom skladu i ravnovjesu. Strasno je voljela život i svakog čovjeka. Duboko realna, a uvijek zanesena i spremna za let do zvijezda. U svom pisanju, stvaralačkoj imaginaciji, poetskom tkanju bila je sretan i spretan vez između istarske prošlosti i sadašnjosti, između domaće grude i raseljene Istre (Hrvatske); nosila je u sebi iskuštovo odlaska iz zavičaja i povratka na voljene krajobaze djetinjstva, koji su joj bili najdublji izazov i inspiracija. Marijine pjesme, prozni zapisi, priče, crtice, isповijesti i pripovijesti prikazuju dušu zavičaja i svijeta na jedan osebujan, intiman, a istovremeno intrigantan način, na način autobiografski, ali s ironijskim i duhovitim odmakom, gdje je pisac i akter i promatrač te svojevrstan prosuditelj i *alter ego*. Marija Banko autorica je zbirk poezije: Stazom što u šumu vodi, The Moon's Poet, Poezija jednog barbarina/Poetry of a Barbarian, zbirki pripovijedaka: Dođi si po pušku i po šiljar, Kralj Epulon i ja i Grajani i kampanjoli. Zastupljena je u zbirkama poezije Verši na šterni, Kolana besid, u zajedničkoj zbirci poezije i proze Dark Harmony te u pjesničkim panoramama Seljanski susreti i Verši na šterni. U pripremi je knjiga Kućo Mora. Marija Banko u svom književnom djelu, proživiljeno i iskustveno, piše iz perspektive maloga čovjeka zaljubljenog u Bitak. Važnije joj je biti nego imati, uz neprijeponan uvjet: sačuvati sebe, svoj temelj i životni smisao. „Putница koja na svom životnom putovanju sakuplja poetska nadahnuća rasipajući pritom svoja najveća blaga: dane svoga života.“

Druželjubiva i kolegijalna, rado se Marija odazivala na susrete pjesnika, kolegica i kolega, srodnika duha; niz godina sudjelovala je na Veršima na šterni u Vižinadi, Književnom susretu Badavca, Susretima na dragom kamenu u Raklju, na predstavljanjima knjiga i raznim kulturnim događanjima. U svoje knjige upisala je Marija Banko dio povijesti, kako je na ispraćaju u tinjanskoj crkvi 30. lipnja rekao vlč. Ivan Macinić, naglasivši kako nas je bogato zadužila upravo sačuvavši dio naše povijesti u svom književnom djelu, a i sama je sada postala dio te povijesti. Ali ono što je dodatna vrijednost svemu tome – vrednota neizmjerna – jest sačuvana vjera i nada u Vječnost. Na tinjansko groblje došli su Mariju Banko ispratiti, uz obitelj i rodbinu, mnogi prijatelji, znaci, kolege i kolege pjesnici, ljudi koji su je poznavali, cijenili i voljeli, da joj izreknu hvala i doviđenja. (T. M.)

Josip Pino Bartolić

Župa Karoiba 30. srpnja 2015. oprostila se od svoga najstarijega vjernika, Josipa Bartolića. Sprovod je vodio župnik vlč. Josip Peteh, uz Antu Žufića i Dragutina Petrovića, i velik broj župljana i prijatelja. Preminuo je dan ranije u rodnoj kući u Karoibi. Obitelj Ivana i Antonije Bartolić iznjedrila je osmero djece. Pokojni Josip bio je treće dijete ove dobre i pobožne obitelji. Najstariji

sin, mons. Ivan, i Benjamin D. I., misionar u Brazilu, posvetili su se Bogu, a treći sin, Josip, osnovao je obitelj u rodnoj kući. Od starine ta je obitelj povezana s Crkvom, tradicionalno duboko pobožna, nacionalno osviještena, pa i u doba talijanskog fašizma. Josip se rodio 11. travnja 1926. godine. Vjenčao se u Karoibi s Lauretom Bartolić. Rodili su i odgojili četvero djece (Klara, Bernarda, Vlado i David). Kao nekadašnji župnik Karoibe osjetio sam duboku povezanost te obitelji s Crkvom u bogoljublju, čovjekoljublju i domoljublju, od starine. Godine 1983. osnovali smo župno vijeće koje je činilo četrnaest vjećnika, među kojima je bio i pok. Josip. Mnoge smo zahvate učinili s tih 14 vjećnika, a posebno treba spomenuti gradnju župnoga stana. U starom farožu bili smo susjedi. Na njihovu imanju Baredine i danas stoji kapela. I u kući imaju kapelicu Srca Isusova i Marijina gdje se zajednički molilo. Za vrijeme hladnijih zima znao je sa sinom Vladom dovesti i darovati prikolicu drva – „jedan dub za našega gospodina.“ Mjesečna ispovijed za prvi petak bila je redovita za cijelog života. Njegova djeca i unuci bili su angažirani ministri, čitači i pjevači u životu naše Crkve. U životu je volio sve ljude, ni s kim nije bio u svađi. Volio je svoju zemlju koju je rado obrađivao svojim *blagom*, a kasnije traktorom sin Vlado. Pod starije dane dobro mu je došla mirovina kao nekadašnjeg talijanskog vojnika. Veselio se kad je čuo da se među ljudima nešto lijepo dogodilo ne samo u Karoibi nego i u cijelom svijetu. Bio je poznat kao dobar čovjek, vjeran Bogu i ljudima. Dragi barba Pino, hvala ti na hrabrom i kršćanskom devedesetgodišnjem životu. Po lijepom vjerničkom običaju naručeno je četrdesetak sv. misa za pokojnika. Uđi u Dom Oca Nebeskoga koji neka ti bude milostiv „a luč nebeska neka ti svjetli“. Amen! (vlč. Atilije Krajcar, bivši župnik)

Misa za Domovinu i pulski mimohod za 20. obljetnicu „Oluje“

Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja te 20. obljetnica održavanja vojno-redarstvene operacije „Oluja“ u Puli proslavljeni misom za Domovinu i mimohodom.

U srijedu 5. kolovoza 2015. središnja proslava Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja za Istarsku županiju započela je u pulskoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije misnim slavljem koje je, u koncelebraciji sa svećenicima iz pulskih župa, predvodio policijski kapelan pri Policijskoj upravi istarskoj vlač. Ilija Jakovljević. Uvodni pozdrav izrekao je generalni vikar Biskupije, katedralni župnik mons. Vilim Grbac.

Dok obilježavamo 20. obljetnicu održavanja vojno-redarstvene akcije „Oluja“, prije svega trebamo Bogu zahvaliti za dar slobode, istaknuo je vlač. Jakovljević, nadodavši kako je „novi nebo, nova zemlja“, koja se spominje u dnevnim čitanjima, ta nova zemlja koju je hrvatski narod dobio zadobivši slobodu. Propovjednik je zahvalio braniteljima koji su dali najveći doprinos da na teritoriju Domovine zavladaju sloboda i mir. Cijelo vrijeme Domovinskoga rata pod Isusovim križem stajala je hrvatska mati, hrvatska žena, hrvatski čovjek i molio, uzdižući poglede, molitve, vapaje Bogu za dar mira i da sačuva one koji su išli donijeti mir svome narodu, napomenuo je propovjednik, podsjetivši na biblijski prizor Majke pod Isusovim križem. Pod tim križem nije bilo lako, posebno onima koji su trebali donijeti slobodu, a poštovati pravo na život onoga na suprotnoj strani. Danas, vi, dragi branitelji, budite ponosni i zahvalite Bogu što ste hrvatskome narodu dali ono najdragocjenije, mir. Mnogi su svoje živote darovali za našu slobodu i nije bilo slobode do današnjega dana prije dvadeset godina, istaknuo je vlač. Jakovljević. Oluja je donijela slobodu Hrvatskoj i biti danas protiv Oluje, znači biti protiv slobode i mira. Oni koji danas govore protiv Oluje, govore protiv pravednosti. Syjesni smo da je bilo žrtava, ali najveća je odgovornost za sve žrtve na okupatoru. Mi danas, kod Isusova križa raširenih ruku molimo za sve žrtve, za sve nevine žrtve Domovinskoga rata, i da nas Gospodin očuva u slobodi i miru, da mi znamo taj mir, koji ste vi prije 20 godina donijeli našoj zemlji, cijeniti i u tome miru živjeti i razvijati našu domovinu. Neka Gospa Snježna koju danas slavimo očuva i brani našu domovinu i neka Domovina bude mjesto gdje ćemo svi najprije živjeti u slobodi i miru. No, domovina nije netko drugi, domovina smo mi. Onako kako mi živimo, takva je domovina. Nema drugog tko će razvijati tu domovinu osim nas. Stoga se mi danas zapitajmo: što ja dajem za Domovinu? Kakvo je moje srce i kakovom činim tu domovinu? Kakav sam ja čovjek? Kakav sam ja danas kao hrvatski branitelj 20 godina kasnije? Kakav sam ja vjernik, kršćanin? Budimo kršćani pod Isusovim križem, s našom nebeskom Majkom za našu domovinu, zaključio je vlač. Jakovljević.

Nakon mise predstavnici braniteljskih udruga položili su vjence podno središnjeg križa na pulskom gradskom groblju, gdje je vlač. Jakovljević izrekao prigodnu molitvu i blagoslov.

„Oluja“ je donijela mir našim građanima

Osim predstavnika Grada Pule i Istarske županije te predstavnika braniteljskih udruga proizašlih iz Domovinskog rata u Parku Franje Josipa okupili su se i brojni građani koji su došli sudjelovati

na mimohodu. „Oluja je donijela mir našim građanima. Vi ste donijeli mir našoj domovini i danas ovdje molimo za sve žrtve“, rekao je vlač. Jakovljević koji je blagoslovio vijence položene ispred Spomenika poginulim hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu u Parku Franje Josipa. Mimohod je potom, točno u deset sati, uz zvukove sirena i zvona svih pulskih crkava, krenuo iz Kolodvorske ulice prema Areni. Predvođeni stjegonošama koji su nosili državnu i županijsku zastavu, ratne stjegove jedinica koje su sudjelovale u ratu, od 119. i 154. brigade, specijalne postrojbe Bak Istra, preko 35. inženjerijske bojne, postrojbe Vanga i ostalih jedinica te zastavama svih udruga proizašlih iz Domovinskog rata, u pratnji Puhačkog orkestra Grada Pule i Pulskih mažoretkinja, sudionici mimohoda nastavili su do Arene gdje su članovi Speleološke udruge izvjesili desetmetarsku zastavu. Krećući se dalje središtem grada, prošli su preko Giardina te svoj put završili u parku Doma hrvatskih branitelja gdje je za sve sudionike priređen prigodan kulturno-umjetnički program u izvedbi Osnovne škole Sijana i Glazbene škole Ivana Matetića Ronjgova, sa solističkim nastupom Vilme Žmaka.

U parku Doma branitelja, tijekom prigodnog programa, sudionicima se obratio koordinator udruga proizašlih iz domovinskog rata Vinko Knez koji je, između ostalog, posebno istaknuo kako Istra može biti ponosna na svoje branitelje koji su se iz rata vratili bez ijedne mrlje. Čestikama i zahvalama okupljenim braniteljima obratili su se i pulski gradonačelnik Boris Miletić te istarski župan Valter Flego koji je rekao: Riječ „Oluja“ izaziva snažne emocije, ponosa i osjećaja zajedništva. Hrvatska je nakon pobjede u Oluji pobijedila u ratu, ušla u NATO, postala članica Europske unije, i dalje koračamo prema pobjedama i svijetloj budućnosti, naveo je Flego dodavši da sada još treba pobijediti neprijatelja koji se zove nezaposlenost i krenuti prema boljoj budućnosti. Svečanost u Domu branitelja uzveličao je i Ivan Jagustin iz Vodnjana, maratonac, invalid i dragovoljac Domovinskog rata, koji je u čast Dana domovinske zahvalnosti otrčao mini-maraton od sjedišta udruge Hvidra na pulskom kupalištu Mornar do Doma hrvatskih branitelja koji se nalazi u središtu grada. Program obilježavanja 20. obljetnice Oluje započeo je u ponedjeljak 3. kolovoza, otvorenjem izložbe u Domu hrvatskih branitelja, na kojoj se 31 slikom i skulpturom predstavilo 12 autora. Osim u Puli, Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja te 20. obljetnica održavanja vojno-redarstvene operacije „Oluja“ prigodnim su obilježavanjem proslavljeni i u drugim istarskim gradovima. (G.Krizman)

Strah naš istrijanski

Mnogi koji, ozbiljnije i odgovornije, prate i tumače društvene procese u Istri tijekom ovih zadnjih dvadeset pet godina, veoma teško pronalaze prave odgovore glede objašnjenja razloga za društveno i političko «ponašanje Istre» koje je u mnogočemu netipično hrvatsko, i u dobrom dijelu antihrvatsko. Ono nekoliko paušalnih «objašnjenja» o specifičnostima Istre ili o ponašanju kao izrazu otpora središnjoj vlasti, koja se plasiraju u jednoumnom istarskom javnom i medijskom diskursu, odreda su u suštini politikantske floskule i politička obmana. K tomu, sve su te «fabricirane priče» u funkciji očuvanja političke, i svake druge, moći i vlasti u rukama etabliranih «istarских» političkih, društvenih i gospodarskih struktura koje su se, danas pod istarskim političkim imenom, od devedesetih pa nadalje, povezale djelujući na političkoj platformi «stare» nedemokratske tradicije i ideološke isključivosti. To je ono glavno što koči i onemogućava bilo kakvu kvalitetnu političku promjenu, pluralizam ili prohrvatsku društvenu preobrazbu u Istri.

Demokratske promjene, da ili ne?

Ako se dakle u traženju odgovora na ovakvo stanje u Istri odmaknemo od tih neutemeljenih, ali politički učinkovitih, «specifičnih tumačenja», onda moramo sagledati istarsku društvenu realnost u cjeлини i promatrati stanje političke svijesti i političke kulture *demos* (naroda) koji to ne vidi, ne shvaća ili se miri s tim. Kad se to učini, onda se na mnogim primjerima oprečnog ponašanja u odnosu na hrvatski projek, kao i kroz stanje svijesti ove sredine, nedvojbeno mora zaključiti kako je zapravo *istrijanski* socijalni, grupni i individualni *strah*, uz još neke povjesne i socijalne čimbenike, jedan od temeljnih uzroka demokratske i političke sterilnosti istarskog društva. Taj je strah, pa i s karakteristikama istarskog psihosocijalnog fenomena, gotovo endemski duboko ukorijenjen u svijesti i kodu «običnog istarskog puka», a potječe, u najvećoj mjeri, od lošeg povjesnog iskustva i sjećanja na «metode» istarske partizanske prakse i kasnijeg nasilnog staljinističkog i boljševičkog načina vladanja prema svima onima koji su bili slobodoumni i kritični prema komunističkoj vlasti. U Istri se u velikoj mjeri još «tresu gaće» od svega onoga na silnog što se proživjelo u tim godinama, a s druge su strane nosioci tog porekla, i njihovi sljednici, i danas veoma goropadni, opaki i učinkoviti u gušenju demokratskih i nacionalnih težnji istarskih Hrvata.

I sad, kojeg li paradoksa, umjesto da se taj nepravedni poredak, barem kod onih mnogih koji su ga bolno osjetili «na svojoj koži», a poglavito su vjernici jedni od tih, pretvori u prirodan nagon za promjenom te politike i da se osnaže one opcije koje tu promjenu traže i ostvaruju, taj se istrijanski strah (moglo bi se to i drugačije nazvati) iskazuje u protučinku. On se iskazuje i kao neposredna potpora *kontra* politici, i kao politička špekulacija, i kao neosjetljivost na nepravdu i diskriminaciju, i kao politička pasivizacija i šutnja na prijestupe konkretnе lokalne vlasti i politike, ali i u ekstra kritičkom i neselektivnom stavu prema «hrvatskoj državi» i hrvatskom demokratskom poretku.

Ako je nešto posve istinska istarska socijalna i politička specifičnost, onda je to upravo taj fenomen paradoksalnog ponašanja. I kao takav, on jednostavno koči ikakvu mogućnost društvenih i političkih promjena. Time on, kao dio političke kulture, iskazuje odlike moralne neosjetljivosti, nedostatak društvene solidarnosti i egoistični partikularizam. U takvom se društvenom stanju onda, posve politički nekažnjeno i moralno opravданo, oštrica političke borbe i društvene represije okreće prema onima u toj zajednici koji ne pristaju na takvo nedemokratsko i nemoralno političko i društveno ponašanje i koji su za temeljite političke promjene tog stanja. Ako dakle nema političke volje ni potencijala za promjene (kao u istarskom slučaju), kad ta društva ne posjeduju sposobnost unutarnjih promjena u cilju ublažavanja društvenih sukoba i kad nemaju sposobnost prilagodbe političkom i identitetskom okruženju (ostatak Hrvatske) u kojem se nalaze, onda ona postaju demokratski manjkava, politički korumpirana i društveno isključiva. To nam kaže politička teorija i potvrđuje politička praksa.

Strah koji ponižava dostojanstvo čovjeka i naroda

Sve gore rečeno valja ilustrirati s nekoliko, svima nam dobro znanih i konkretnih, primjera demokratske manjkavosti. Prvi je primjer u svezi s činjenicom rijetkog vješanja ili nošenja hrvatskih državnih zastava, u odnosu na druge hrvatske krajeve, u svečanim prigodama slavlja i o državnim blagdanima. Ponajprije, ovdje u Istri rijetko tko ima u kući zastavu kao simbol svog nacionalnog, odnosno državnog, identiteta. Kod običnog puka u Istri još uvijek prevladava strah da bi isticanje hrvatske zastave na kući bilo negativno političko, svjetonazorsko i socijalno obilježje, za

postojeće političko okruženje, k tome s negativnim posljedicama za njegov radni i društveni status. Ta je percepcija točna, ali bi tek isticanje zastave, kod mnogih, imalo pozitivan učinak na postojeći negativan politički ambijent. Ili, dalje, političko preferiranje nacionalnih manjina u Istri (koje to i nisu), osobito talijanske (koja to jest, ali s nepotrebним specijalnim statusom), u niz slučajeva i postupaka vrijeda dostojanstvo hrvatske većine, ali ipak ne nailazi na opravdan politički otpor i društvenu osudu tog stanja, već se iz straha, «nezamjerenja» i političke koristi, šuti i dovodi većinu u podređen položaj. Recimo, zakon u Hrvatskoj određuje granicu dvojezičnosti na 33%, a u Istri se ona primjenjuje i na sredine gdje je udio manjine čak ispod 3%.

Ili, recimo i to, tko bi se «usudio» u Istri progovoriti o nenormalnoj prezastupljenosti spomen-obilježja, imena trgova, ulica, ustanova, itd., znači simbola koji bilježe događaje i osobe iz partizanske borbe i komunističke izgradnje, i normalnoj, prirodnoj, potrebi da se to povjesno naslijede u većem dijelu položi u muzej i da se ono zamijeni simbolima, imenima i umjetničkim formama iz našeg suvremenog, još više junačkog i humanog doba. Upitajmo se koliko će se još dugo morati čekati da se poneki najljepši trg u Istri imenuje imenom prvog hrvatskog predsjednika, dr. Franje Tuđmana, i da mu se podigne doličan spomenik. Mislim da valja, u kontekstu tog fenomena istarskog straha, napomenuti i veoma otužnu činjenicu da se čak neki istarski crkveni zborovi protive pjevanju stiha *Rajska djevo, kraljice Hrvata* – iz marijanske pjesme *Zdravo, djevo* (takav je i tekst u službenoj Crkvenoj pjesmarici), ili isti stih zamjenjuju stihom *Kraljice kršćana*, jer se kažu «tako pjevalo u ranije (komunističko) doba». Ima i toga, cirkuskog, da je dio zbora (pa i puka) pjeva u prvoj, a dio u drugoj verziji. Svakom je politički neopterećenom i prosvijećenom čovjeku jasno da je prihvaćeni izraz ...*Rajska djevo (Gospe), kraljice Hrvata*, iskaz posebnog osjećaja ljubavi naše sredine i našeg hrvatskog naroda prema Gospi, a taj je osjećaj istovjetan na primjer iskazima: Gospe Lurdska, Gospe Fatimska, Gospe Sinjska, Gospe Trsatska i slično (što se bez komentara prihvata), kojima te sredine na taj neposredan, „ljubavni”, način „svojataju“ svoju, ali i ostavljajući svima nama tu univerzalnu, *Regina mundis*, Gospu.

Pravo je pitanje: kakav je doprinos takvog istarskog fenomena u izgradnji, sađašnjosti i budućnosti, našeg naroda, naše mlade države i naše Crkve?

Hrvatski istarski preporoditelji

Fran Franković (II. dio)

«Za razliku od drugih profesora, Fran Franković nije đacima iznosiо samo znanje, nije bio suhoparan, nego ih je usput pripremao za život koji ih je očekivao u Istri. Pripremao ih je za narod koji se bori za nacionalna prava, za škole i materinski jezik. Njegovom radu treba pripisati da su se mnogi njegovi učitelji i te kako istakli, baš u tim zadacima koji su se pred njih postavljali u tim povijesno važnim godinama Istre», ocjenjuje Josip Ćiković.

Franković je 26 godina u Kopru buduće hrvatske učitelje pripremao i za život u neobičnim okolnostima: «Za razliku od drugih profesora, Fran Franković nije đacima iznosiо samo znanje, nije bio suhoparan, nego ih je usput pripremao za život koji ih je očekivao u Istri. Pripremao ih je za narod koji se bori za nacionalna prava, za škole i materinski jezik. Njegovom radu treba pripisati da su se mnogi njegovi učitelji i te kako istakli, baš u tim zadacima koji su se pred njih postavljali u tim povijesno važnim godinama Istre.», ocjenjuje Josip Ćiković. To su iskustvo mladi učitelji, također i Slovenci, stjecali i u vrijeme koparskoga školovanja jer je Kopar bio jedno od glavnih uporišta ireditističkoga talijanaško-talijanskoga vladajućega pokreta u markgrofoviji Istri s Kvarnerskim otocima. Veoma su česte novinske vijesti o tome kako su hrvatski preparandisti tučeni, čak i kamenovani, od skupina neprijateljski raspoložene talijanaško-talijanske mladeži, ali i odraslih, tako da se povremeno nastava i nije održavala. Fizički je napadan i sâm Franković; tako su novine zabilježile u dva navrata da je na njega bacano kamenje. No, isto je tako zabilježeno da unatoč tome što je kamenom bio udaren glavu od strane sedam ili osam napadača, sâm je tako silovito krenuo na njih da se «*naglo odalečiše*» pripadnici te iznenadene i, očito, preplašene skupine muškaraca. U svezi s tim terorističkim aktom, Vjekoslav Spinčić i dr. Matko Laginja, kao parlamentarni zastupnici, u bečkome su Carevinskom vijeću 9. travnja 1897. interpelirali, tražeći istragu u svezi s napadima i Frankovićevim ranjavanjem te maltretiranjem učenika. Dolazilo je čak i do oružanih obraćuna. Naime, 15-ak talijanskih «*đaka navalilo je na nedužna dva Hrvata i Slovenca, te su počeli mlatiti po njima volovskim žilama*», na što je hrvatski učiteljski pripravnik u obrani potegao pištolj i, kako su novine 5. srpnja 1901. g. izvijestile, «*hicem pogodio iz samokresa nekog talijanskog pripravnika u bedro.*»

Između ostalog, i zbog takvih se ispada počela tražiti razdoba koparske Učiteljske škole, tako da se odvoji hrvatski dio, no tome se odupro znatan dio stare i tek stasale hrvatske inteligencije koja je smatrala da Hrvati moraju izdržati upravo u Kopru, na granici prema Kraljevini Italiji, a ukoliko je zaista potrebno seliti, onda su bolje i potrebnije sredine Pula, Pazin, Opatija ili Kantrida. Kopar je ipak bio i veći grad pa su se toj ideji protivili i sâmi učenici. No, osobito uporan i veoma ugledan prvak pokreta Vjekoslav Spinčić ipak je uspio izboriti selidbu u njegovu rodnu Kastavtinu, u sâm Kastav, gdje je već dugi niz godina ionako djelovala učiteljska pripravnica i bila najveći izvor kadrova za koparsku školu. Tako se prvo godište učenika s razrednikom Jakovom Jakcem u studenome 1906. g. iskrcao na željezničkom

kolodvoru u Matuljima gdje su ih dočekali Franković i kastavski općinski načelnik Kazimir Jelušić, a u sâmome Kastvu priređen im je svečan i masovan doček. Tako je Carska kraljevska muška učiteljska škola zaživjela u Kastvu, na čelu s Frankovićem. On je kao ravnatelj do 1908. kompletirao sve četiri godine, tako da je 1909. g. održana i prva matura.

Došlo je vrijeme da sve bolesniji Franković krene u mirovinu. Kako je u međuvremenu nastavnikom postao Vladimir Nazor, to je ovaj 1910. preuzeo ravnateljstvo, a Franković je umirovljen. Naravno, taj marljiv i vrijedan profesor i dalje je ostao prosvjetno aktivan tako da je – kao savjetnik – bio predsjednik komisija za ispite zrelosti.

Svome plodnome prosvjetnome radu Franković je pridodao još jednu vrijednost. Naime, pripremio je *Hrvatsku početnicu za opće pučke škole*, koja mu je objavljena 1902. godine. Od tada tiskana je u više izdanja, od kojih je ono iz 1911. tiskano «U carskoj kraljevskoj nakladi školskih knjiga» u Beču.

Franković se bavio i publicistikom pa je objavio životopis, a i prevoditeljstvom s njemačkog jezika pa mu je 1899. g. tiskan prijevod *Učevnih osnova za pučke škole Austrijskog Primorja* i g. 1891. *Naputak s učevnim osnovama*, a objavio je također i knjižicu sa sadržajem o zdravlju.

Naravno, kao svи sudionici hrvatskoga narodnoga preporoda u Istri s otocima i Franković se bavio društvenim radom pa je tako 1883. g. sudjelovao u osnivanju koparske Hranilnice i posuđilnice, s čime se – kao i u hrvatskim područjima Istre i otoka – počelo izvlačiti hrvatski puk iz ruku lihvarskih i zeleničkih bankarskih i drugih talijanaško-talijanskih i njemačkih institucija i pojedincata. Također, sudjelovao je i u osnivanju *Čitalnice* u Kopru. A spomenuli smo da je 1909. g. potaknuo i sudjelovao u osnivanju *Jugoslavenske pučke čitaonice* u rodnoj Drenovi, kojoj je poklonio dio knjižnoga fonda. Bio je i potpredsjednik pa predsjednik riječke hrvatske narodne čitaonice poslije 1917. i dalje; u vrijeme talijanske okupacije dočekao je i njezinu zabranu pa i zabranu okupljanja čitaoničara u njegovu stanu. Konačno, dočekao je i fizička maltretiranja, posebno u doba vladavine Gabriele D'Annunzija, inače opće priznatoga pjesnika, ali i čovjeka koji je upravo u tadašnjoj Rijeci prvi na svijetu isprobao fašističke načine vladavine, a koje su preuzeli i usavršili fašisti, a potom i nacisti. Neko su se vrijeme okupatoru uspješno i fizički odupirali stanovnici Drenove. Konačno, bolesnemu Frankoviću ta maltretiranja, pa i u stanu, naudila su do te mjere da ga je 1920. g. pogodio moždani udar, a kao posljedica toga oduzeta mu je desna strana tijela. No, ni to nije bilo dovoljno – metci su znali stizati i u stan, a jednom prigodom uništena je bila slika V. Spinčića u Frankovićevoj spavaćoj sobi, dok je već nemoćan i polupokretan stalno ležao u krevetu. Konačno, morao se ukloniti iz tadašnje Rijeke te se i zbog loših materijalnih prilika godine 1923. vratio kući, u Drenovu.

Od suptilnoga i sjajnoga predavača vrijednosti iz českoga, grčkog i hrvatskog jezika i kulture preko djelovanja kao pedagoškoga pisca i prevoditelja do djela hrvatskoga narodnog preporoditelja – teče plodni život prof. Frana Frankovića iz Drenove, još za života s pravom nazvanoga «otac učiteljstva Istre».

UZ CRKVU MAJKE MIOSRĐA U BUJAMA

Blagoslovljen novopostavljeni kip Majke Božje

BUJE Nakon svečanog nedjeljnog misnog slavlja koji je predvodio biskup u miru mons. Ivan Milovan blagoslovljen je kip Majke Božje u dvorištu bujske crkve Majke Milosrđa. Mjesni župnik vlač. Mladen Milohanić na taj način ostvario je svoju davnašnju želju, naročito nakon što je 1997. godine proslavljena 500. obljetnica kipa Majke Milosrđa u istoimenoj crkvi. Nekoliko godina kasnije (2009.) molitvena zajednica Garabandal iz Milana darovala je kip Djevice Svetе Euharistije s molbom i željom da se ta pobožnost štuje i u bujskoj župi.

– Kada me je biskup prije 30 godina poslao u Buje, dao mi je mogućnost da živim uz samu Gospinu crkvu te da se u svakoj teškoći mogu obratiti pred Marijinim kipom. Odlučio sam, ne znajući kako i kada, postaviti taj darovani kip na prikladno mjesto uz crkvu. Ove godine ta mi se želja ostvarila zahvaljujući mojoj sestri Andeli koja živi sa mnom od umirovljenja. Ona je dio ušteđevine darovala za pozlatu kipa, izradu postolja i montažu u zahvalu Majci Božjoj za sva životna dobra. Kip je postavljen na vidno mjesto kraj crkve kako bi pogled na kip svakog dobromarnjnika i vjernika potaknuo na molitvu Majci i poklon Gospodinu – rekao je vlač. Milohanić na kraju misnog slavlja.

Na postolju su kipa ploče s tekstom na latinskom, talijanskom i hrvatskom jeziku, te na glagoljici, kao spomen da su u prošlosti u crkvu Majke Milosrđa hodočastili žitelji i okolnih župa te Slovenci i Talijani, koji su molili i pjevali na svom jeziku. Projekt je, uz konzultacije s jednim konzervatorom, izradio arh. Armando Gjini iz Buja, postolje i postavljanje kipa izvelo je poduzeće Kamen iz Pazina, a pozlatu Božo Petretić iz Tribana.

U znak sjećanja na blagoslov novog kipa, svakog 23. u mjesecu u ovoj bujskoj crkvi bit će obilježen spomendan Majci Božjoj. (Tekst i foto: Luka JELAVIĆ)

Istarski svetci novoga vijeka

O. Kornelije Hrelja (1919. – 1960.)

O. Kornelije Hrelja «naše je gore list», sa Žminjštine, rođen 1919. u Kosićima, kao četvrti od sedmoro djece Anto- na i majke Foške r. Bančić, u obitelji u kojoj se molilo i kršćanski živjelo. Rano je osjetio svećenički i redovnički poziv te se prijavio u Chiampo, franjevačko sjemenište Venecijanske provincije. Mladići vesele naravi i veoma nadaren nakon četiriju godina sjemeništa i srednje škole 1937. oblači franjevačko ruho i ulazi u novicijat. Polažući prve zavjete, u svoju je bilježnicu zapisao: «Isuse, danas se za svu vječnost s najvećim pouzdanjem bacam u plamen Tvoje ljubavi.» Pun žara studira teologiju, surađuje u franjevačkom misijskom časopisu i već tada osjeća želju da bude misionar. Godine 1943. polaže svećane redovničke zavjete i poput Male Terezije kaže: «Moje je zvanje ljubav.» Iduće je godine zaređen za prezbitera s nakanom: «Imam samo jedan zadatak: ljubiti Boga i činiti da ga i drugi ljube.» Ratne operacije spriječile su ga da i u Žminju proslavi svoju mladu misu. Istra dolazi pod Jugoslaviju i poglavari smatraju da će domaći Istranin lakše djelovati u svom kraju te ga šalju u župu i samostan sv. Antuna u Puli. Svjestan je da dolazi u ralje komunista, ali se ne plaši i spreman je trpjeti za Krista: «Molite za mene da budem mučenik vjere iz ljubavi prema Kristu.» Za revnog i komunikativnog fratra brzo se pročulo u Župi sv. Antuna i njegove su mise veoma posjećene. Propovijeda i hrvatski i talijanski, okuplja djece i mlađe. Komunisti smisljavaju kako rastjerati talijanske fratre i namještaju im radijsku postaju preko jednog naivnog redovnika. Dana 6. studenoga 1947. milicija upada u samostan, nalazi radio-stanicu i pozatvara fratre u pulski zatvor. U tamnici o. Kornelije «komunicira» s drugim fratrima glasno pjevajući psalme. No, njega kao domaćeg fratra puštaju pred sam Božić i on, s dobrim ženama, čisti i uređuje oskvrnutu crkvu sv. Antuna. Talijanski su fratri osuđeni na višegodišnju kaznu koju izdržavaju u Staroj Gradiški i Ljubljani. Ipak im je kazna smanjena međudržavnom zamjenom osuđenika. Ocu Korneliju dolaze u pomoć hrvatski fratri iz Dalmacije, ali nemaju gdje stanovati jer je samostan konfisciran i pretvoren u đački dom. Spavaju u samostanu sv. Franje, a po danu ordiniraju u sakristiji. Godine 1949. fra Kornelije se vraća u Italiju, u zajednicu kojoj pripada i opet izražava želju da ide u misije. No, starješine mu odgovaraju: «Tvoje su misije ovdje!» Rat je duhovno opustošio Italiju te su svećenici imali pune ruke posla. O. Kornelije pet godina neumorno radi s djecom i mladima u Margheri kod Venecije. Svaku večer dođe ih stotinjak na susret i druženje. Sluge sotone bijesne na njega jer im otima plijen. O. Kornelije se rano diže, satima ispunjava, a

biciklom obilazi bolesne i siromašne župljane. «Otc Kornelije je putujući prodavač optimizma», kaže o njemu njegov biograf o. Matej Kuhar. Posebno je pobožan Maloj Tereziji koja je inspiracija njegovu apostolskom radu. Vodi katoličku akciju i druge udruge, piše knjige i članke za vjerske časopise, duhovno vodi više osoba, sprema se za svoje nadahnute propovijedi. Bilježi: «Živim za duše, živim da ljubim Isusa i grijehom izmučene grešnike.» «Obasjati samo jedno srce, neopisiva je radost.» Blag je i strpljiv s ljudima koji ga traže, neumoran u poslu, ali nađe vremena i za molitvu i za meditaciju.

Godine 1953. dolazi za župnika velike i zahtjevne župe S. Maria Maggiore koja broji 7000 duša u gradu Trstu, u kojem se govori više jezika, a ovima fra Kornelije dobro vlada. I ovdje s još više intenziteta vodi razne župne grupe i širi vjerski tisak, pohađa stare, bolesne, siromašne i zapuštene obitelji. Silan pastoralni rad, a nedovoljno odmora pomalo ga iscrpljuju i pada od iznemoglosti pred vratima starice kojoj je nosio pričest. Njegovo se srce izmorilo i nakon sedam godina pastoralnog rada u Trstu morao je u bolnicu. Četiri je godine «van stroja», sada ponovno u Margheri, nisu mu mogle pomoći u oporavku. Još i takav pokušava za većih blagdana pomoći braći u pastoralu. Predaje se volji Božjoj: «Gospodine, ako me želiš kod sebe, dolazim odmah, ako želiš da ostanem, spreman sam trpjeti i biti prezren. Neka bude Tvoja volja!» Ljeti god. 1962. još jednom dolazi kući u Kosiće. U Margheri proživiljava zadnje mjesece posve iscrpljen. U noći između 19. i 20. veljače 1963. usnu u Gospodinu u 53. godini života. Ujutro su ga našli mrtvog u krevetu. Vijest o njegovoj smrti brzo se proširila, a veličanstven sprovod što ga je vodio biskup Santin na otoku San Michele u Veneciji govori koliko je bio cijenjen. «Bio je svet... u malo godina postigao je savršenstvo», reče na ukopu biskup Santin. Srce o. Kornelija ostalo je uvijek vezano uz njegovu Istru te je bio izrazio želju da bude pokopan u Trstu, bliže Domovini. Ta mu je želja ispunjena 1978. kad su nakon 17 godina njegovi smrtni ostaci preneseni na groblje sv. Ane u Trstu. O. Venko Gugić koji je s njim nekoliko godina živio i radio na Župi sv. Antuna u Puli zapisa je: «U svom franjevačkom životu susreo sam mnogo redovnika, ali nijednog koji bi bio sličan o. Korneliju. Pobožan, inteligentan, neutrudiv, obljubljen od sviju.»

Literatura: Neki Istranin (o. Matej Kuhar), Salmi in galera, Vicenza, 1965.

Marijan Jelenić, Svetac iz Žminja, Žminj, 2006.

“Dani otvorenih vrata” u pazinskom samostanu

“Dani otvorenih vrata” održani su od 27. do 31. srpnja u franjevačkom samostanu Pohodenja Marijina u Pazinu. “Dani otvorenih vrata” prigoda su za bolje upoznavanje svakidašnjeg života i rada franjevaca kako bi mlađi ljudi u ozračju bratskog zajedništva, molitve i rada mogli na dublji način razmišljati o duhovnom pozivu. Program je započeo okupljanjem u pazinskom samostanu u popodnevним satima u pondjeljak 27. srpnja. Nakon razgledavanja samostana, pozdrava domaćina fra Alfonsa Orlića i zajedničke večere, uslijedila je molitva te nakon toga druženje. Od utorka 28. srpnja do petka 31. srpnja dan je započinjao molitvom Jutarnje, misom, zatim doručkom i radom.

Radni zadaci bili su uređenje samostanskog vrta, čišćenje, pripreme za proslavu Gospe od Anđela (Porcijunkule) ili kako to nazivaju u Pazinu pučkim imenom “Rim”. Nakon radnog dijela uslijedila je Služba čitanja, prigodan duhovni nagovor i molitva Srednjeg časa. U popodnevnim i večernjim satima uz duhovni dio (molitva Krunice, klanjanje, pokorničko slavlje i duhovne razgovore) bilo je vremena i za odlazak na kupanje, posjet Poreču, Grožnjanu i Motovunu te šetnju Pazinom. Posljednji dan, petak 31. srpnja, bio je predviđen za odlazak u Pulu. Nakon razgledavanja Pule uslijedio je posjet samostanu i crkvi sv. Antuna. Program je završio ručkom u pulskom samostanu nakon čega su se sudionici uputili svojim domovima i svakidašnjim obvezama, obogaćeni novim iskustvom i poznanstvima.

Gospa od Anđela

I ove je godine 2. kolovoza 2015. središnja proslava blagdana Gospe od Anđela, Porcijunkula ili Rim, za Porečku i Pulsku biskupiju održana u pazinskom franjevačkom samostanu. Misno slavlje predvodio je porečki i pulski biskup mons. Dražen Kutleša u koncelebraciji s gvardijanom domaćinom, o. Alfonsom Orlićem, te kancelarom Biskupije preč. Sergijem Jelenićem. Osim središnje hodočasničke mise ujutro su održane još dvije mise, tijekom kojih je crkva također bila posve ispunjena. Upravo zbog duboko ukorijenjene svijesti o veličini i značaju toga blagdana među žiteljima šireg pazinskog područja više svećenika iz Pazinskog i drugih dekanata isповijedalo je od rana jutra.

PAZIN Procesija je započela u samostanskoj crkvi molitvom pred ikonom Gospe od Anđela, koju su zatim djevojke na čelu procesije pronijele samostanskim perivojem do proplanka na suprotnoj strani samostanskog posjeda, gdje je održana sveta misa. Biskup je u pri-godnoj homiliji istaknuo dva temeljna koncepta nedjeljnog evanđelja, o tome kako i zašto ljudi u svetopisanskim prikazima traže i slijede Isusa, motive koje i svatko od nas može pronaći u svome životu. Što ti ljudi koji su, slušali smo u prošlostjednom evanđelju, bili nahranjeni s pet kruhova i dvije ribe, što oni žele od Isusa? Motiv je traženja duhovna glad, no često ljudi traže na pogrešan način. Koji je njihov tada, i naš danas, glavni motiv traženja Isusa i Blažene Djevice Marije? Ljudi o kojima čitamo poduzimaju sve što materijalno znaju kako bi našli Isusa. Dokaz je to postojanja duhovne gladi, glad zbog koje tražimo Isusa, no, nerijetko i na pogrešnim putevima. Ljudi u evanđeoskom ulomku traže potaknuti svojim entuzijazmom, upotrebljavaju svoje znanje, inteligenciju. Uvijek se u povijesti čovječanstva postavljalo temeljno pitanje svrhe čovjekova života. Služi li on samo uživanju ili nečemu višemu? Unatoč velikom materijalnom bogatstvu, čovjek traži i duhovnu hranu. I mi smo ovdje danas došli tražiti tu duhovnu hranu, svatko sa svojim prošnjama nebeskoj Majci, sa sigurnošću da će ona razumjeti i pružiti zaštitu.

BDM vjerovala je u svoga Sina

Drugo pitanje povezano sa svetopisanskim ulomkom jest univerzalno pitanje razloga čovjekova postojanja, zašto ti ljudi traže Isusa? Isus im je odmah rekao da je to stoga jer se žele ponovno nasititi bez truda. I mi često u životu prije duhovnih potreba želimo zadovoljiti žđ i glad za hranom. Isus za čudo s pet kruhova i dvije ribe uzima to upravo od siromašnog dječaka, a naglašeno je da bijaše riječ o ječmenom kruhu koji su jeli siromašni ili koji se davao životinjama, pojasnio je Biskup. Na drugom mjestu stoji zapisano da su Isus i apostoli tražili i od drugih ljudi, ali nisu naišli na otvorenost srca, već je upravo taj siromašan dječak učinio dobro djelo po kojem se moglo dogoditi čudo umnažanja kruha. I mi smo često, poput tih drugih, zatvoreni prema svojim bližnjima, zato nam Blažena Djevica Marija želi poručiti da se okrenemo oko sebe, uvidimo stvarnost ovoga svijeta, i potrebe bližnjih. Isus je u Kani Galilejskoj učinio čudo, ali ne radi osobne promocije, već je za to postojala ozbiljna potreba, a to je čudo ujedno hranilo i vjeru njegovih učenika. Na pitanje kako vršiti djela Božja, Isus naglašava 'da gledamo Sina Njegova i da mu vjerujemo'. BDM vjerovala je u svoga Sina i stoga se dogodilo čudo, a to čudo podržava našu vjeru. Blažena Djevica Marija govori nam da treba prije svega tražiti nebeski kruh koji nam pomaže na našem putu prema vječnosti gdje će svatko jednoga dana odgovarati za svoje postupke, koliko je od svojih djela činio djela Božja. Činiti djela Božja prije svega znači sve što činimo, činiti s ljubavlju i iz ljubavi. Zatim trebamo slaviti Boga jer mi i jesmo na Zemlji upravo zato da iskazuјemo hvalu Bogu, On je svet i mi smo pozvani na tu svetost, i trebamo uvijek ustrajati na tom putu. Trebamo biti mudri i poštivati Božju mudrost i promisao koja vodi ovaj svijet i cijeli svemir.

Marija je cijeli život usmjerila na služenje svome Sinu

U tome nam je uzor Marija koja se obraćala svome Sinu u teškim trenutcima i problemima, i iako nije znala izlaz, vjerovala mu je. Isus nam je dan kao pečat, dokaz vjerodostojnosti i sigurnosti spasenja, koji će nas opravdati, a kojemu je temelj Istina, naglasio je Biskup. Marija je cijeli život usmjerila na služenje svome Sinu. Time nam poručuje da ne težimo samo za materijalnom hranom, nego da težimo za nebeskim kruhom Isusom Kristom.

Biskup je homiliju zaključio poticajnim naputkom za bogobojan i pošten život: „Znam da je danas teško, ali upravo stoga neka nam svaka misa bude poticaj da krenemo ispočetka. BDM želi nam reći da uvijek ima nade, bilo je i težih vremena, ali se ipak preživjelo, očuvalo se poštenje, ljudi su ostali pravi vjernici, pravi kršćani; budimo onakvi kakve nas žele Isus i Blažena Djevica Marija, zaključio je Biskup. Misa je završena procesijom povratka u samostansku crkvu gdje je svečanost zaključena pjesmom Tebe Boga hvalimo. (www.biskupija-porecko-pulska.hr)

Misa za Dan Grada Vodnjana

Ove je godine o blagdanu sv. Lovre, u pondjeljak 10. kolovoza, svečano misno slavlje povodom Dana Grada Vodnjana, slavljeno u Galižani, u župnoj crkvi sv. Roka. Iako se na spomen Vodnjana, s njegovom velebnom crkvom sv. Blaža, najčešće pomisli upravo na tog svetca kojeg Crkva slavi 3. veljače i koji je naslovnik i zaštitnik župe, činjenica je da Grad Vodnjan, što je navedeno i pod člankom 6. Statuta Grada Vodnjana, Dan Grada obilježava 10. kolovoza, na blagdan sv. Lovre.

Misno slavlje, kojem su uz gradonačelnika Claudiјa Vitasovića i velikog broja djelatnika gradske uprave, nazočili i brojni žitelji Galižane, predvodio je vlč. Hector Bernardez Germade, župni vikar porečke katedralne župe, uz koncelebraciju župnika domaćina, vlč. Joška Listeša. Župnik je u uvodnom pozdravu svima okupljenima čestitao Dan Grada. Predvoditelj je misnog slavlja u prigodnoj homiliji naglasio kako mučenika sv. Lovru slavimo jer je on shvatio kako valja dati život za Boga i za bližnje i upravo nam u tome treba biti uzor u odnosu prema Bogu i prema bližnjima. Vlč. Bernardez Germade ukratko je izložio životopis sv. Lovre đakona s naglaskom na njegovu povezanost sa sv. Sikstom koji je podnio mučeništvo tri dana ranije. Citiravši poznatu svetčevu izjavu: „To je blago Crkve“, dok je pokazivao na siromahe Grada Rima, propovjednik je istaknuo kako je to pravilan stav prema potrebitima i naglasio da je život i mučeništvo sv. Lovre svima nama poziv da svjedočimo svoju vjeru. Neka vaši sugrađani vide u vama radost Krista Uskrsloga jer ako promatrajući vas, jedna duša stigne do Boga, učinili ste mnogo, zaključio je propovjednik. Na kraju je vlč. Listeš napomenuo kako je vlč. Bernardez Germade Španjolac kao i sv. Lovro. Župnik je zahvalio svim župljanima Galižane na kontinuiranoj pomoći u životu župne zajednice, a Gradu Vodnjanu na pomoći u obnovi sakralnih objekata te je gradonačelniku u tom smislu uručio i zahvalnicu. (G. K.)

Maša po starinski: 30. kolovoza 2015. Sv. Petar u Šumi

Osma smotra glagoljaškog i starocrvenog pučkog pjevanja održat će se u nedjelju, 30. kolovoza, u Svetom Petru u Šumi. Program započinje u 18 sati predstavljanjem knjige akademika Josipa Bratulića „Priče o lijepim stvarima“. Misno slavlje u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla, koje će pjevanjem stare glagoljaške mise popratiti crkveni pučki pjevači iz Zadarske nadbiskupije počet će u 19 sati, a u 20 sati započet će VIII. smotra starocrvenog pučkog pjevanja.

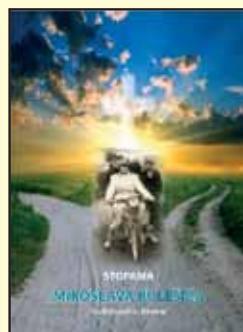
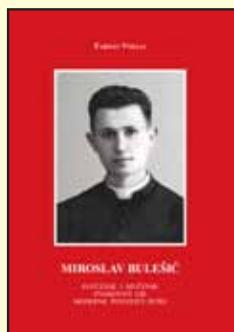
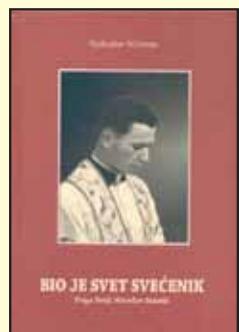

TAJNE ŽIVOTA U DVOJE

Nakon rasprodanog prvog, izašlo je drugo izdanje knjige **TAJNE ŽIVOTA U DVOJE** čiji su autori Anna i Alberto Friso. Knjiga je izašla u izdanju nakladnika Novi svijet, Križevci, i Josip Turčinović d.o.o. Pazin. Naslov je izvornika: IN DUE, Cinque segreti per il benessere di coppia. Knjigu je prevela Đina Perkov. Knjiga se može nabaviti u prodavaonicama nakladnika Josip Turčinović d.o.o. Pazin u Puli, Poreču i Pazinu.

Ljubav se sastoji od altruizma, besplatnosti, služenja, bratstva, što prije ili kasnije dovodi do uzajamnosti. Iz Chiarine duhovne baštine (Chiara Lubich, začetnica Pokreta fokolara, 1920. – 2008.) izvukli smo pet tajni koje su doprinijele poboljšanju odnosa velikog broja obitelji na svim stranama svijeta i spasile bračne parove koji su bili na rubu ponora ili još dalje. (Iz predgovora autora)

POSJETITE KNJIŽARE "JOSIPA TURČINOVICA"

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIC d.o.o., Pazin,
narudžbe tel. 052/ 624 342

Prodavaonice:

PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/ 621 082

PULA, Danteov trg 1, tel. 052/ 216 498

POREČ, Eufrazijseva 22, tel. 052 451 784

Radio Istra

Ulica 94, 51300 Novigrad, Hrvatska
Studio 107, 107.3 - Radioski program 92,1 - Posjetite 98,5

KAP ZA DOBAR DAN
- duhovna misao za bolji početak dana
- od ponedjeljka do subote u 06:30

PUTEVIMA VJERE
- srednjinska vjerska emisija
- petkom u 17:04

SUSRET S IZVOROM
- komentar nedjeljnog Evangelijskog čitača
- nedjeljom u 8:30

Josip Turčinović d.o.o., Pazin - tel.: 052/ 68 77 11
www.radiostv.com.hr

Svetište Majke Božje Trsatske

Subota, 5. rujna 2015.

ZAVJETNO HODOČAŠĆE ISTRANA MAJCI BOŽJOJ TRSATSKOJ

Predvoditelj:

mons. DRAŽEN KUTLEŠA, biskup porečki i pulski,
u zajedništvu s istarskim svećenicima

Program hodočašća:

8.00 - 11.00 sati: Doček hodočasnika u Svetištu i
ISPOVIJED u Perivoju Gospe Trsatske

11.00 sati: **HODOČASNIČKA MISA**
u Perivoju Gospe Trsatske

Poslije mise: Vrijeme odmora i pobožnosti

Marijin Trsat - Hrvatski Nazaret
